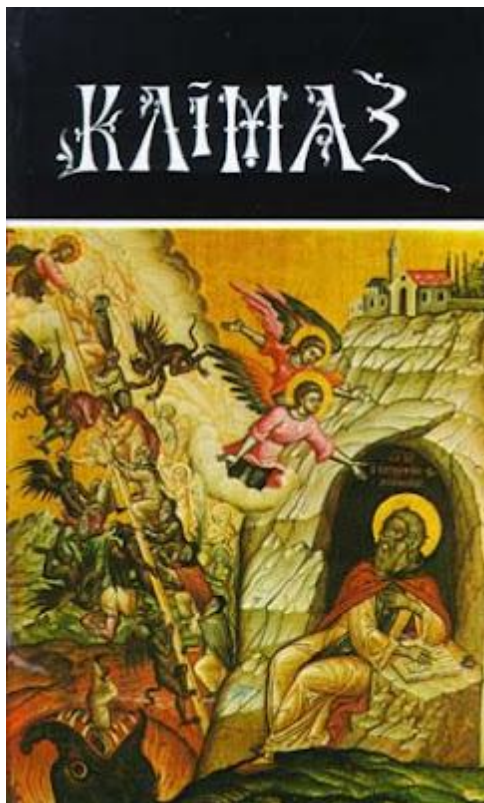

imverias.blogspot.com

Αγίου Ιωάννου του Σιναΐτου: Περί υπακοής

71–90 Minuten

"Κλίμαξ"

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

Περί υπακοής

(Διά την μακαρίαν και αείμνηστον υπακοήν)

1. Προχωρώντας προς τά εμπρός ο λόγος
έφθασε ομαλά και κανονικά στους πύκτας και

αθλητάς του Χριστού. Διότι όπως πρίν από τον καρπό αναφαίνεται το άνθος, έτσι και πρίν από την υπακοή προηγείται η ξενιτεία, είτε του σώματος είτε του θελήματος. Με τις δύο αυτές αρετές, ωσάν με χρυσές πτέρυγες ανέρχεται άκοπα στον ουρανό η οσία ψυχή. Ίσως μάλιστα γί' αυτό κάποιος πνευματοφόρος άνθρωπος να έψαλλε: «Τις δώσει μοι πτέρυγας ωσείς περιστεράς, και πετασθήσομαι» -με την πράξι- «και καταπαύσω»- με την θεωρία και την ταπείνωσι; (Ψαλμ. νδ' 7).

2. Αν συμφωνήτε και σείς, δεν πρέπει ούτε το εξωτερικό σχήμα των ανδρείων αυτών πολεμιστών να παραβλέψωμε και να μη το παρουσιάσωμε με πλήρη περιγραφή. Πώς δηλαδή κρατούν γερά την ασπίδα της πίστεως και εμπιστοσύνης προς τον Θεόν και τον γυμναστή τους, και με αυτήν, θα ελέγαμε, αποκρούουν κάθε λογισμό απιστίας ή μεταβάσεως και αναχωρήσεως (από την Μονή). Πώς έχουν ανεσπασμένα συνεχώς την μάχαιρα του Πνεύματος και φονεύουν κάθε ιδικό τους θέλημα πού θα αναφανή. Πώς έχουν φορέσει τους σιδερένιους θώρακες της υπομονής και της

πραότητος και μ'αυτούς αποκρούουν κάθε υβρεολογία, κάθε λέξι πού σουβλίζει και κάθε λόγο που ρίπτεται εαντίον τους σαν βέλος. Πώς φορούν και την «περικεφαλαίαν του σωτηρίου» (Έφεσ. ζ' 17), τη σκέπη δηλαδή πού τους παρέχει η ευχή του Γέροντος. Και δεν στέκονται με δεμένα τα πόδια, αλλά το ένα το προβάλλουν - είναι πρόθυμοι δηλαδή για υπηρεσία -, και το άλλο το έχουν ακίνητο - είναι πρόθυμοι δηλαδή για προσευχή.

3. Υπακοή είναι η τελεία απάρνησις της ψυχής μας[1], η οποία φανερώνεται καθαρά με τα έργα του σώματος. Ή και το αντίθετο: Υπακοή είναι νέκρωσις των μελών του σώματος, ενώ ο νους είναι ζωντανός. Υπακοή σημαίνει ενέργεια χωρίς εξέτασι, θάνατος εκούσιος, ζωή χωρίς περιέργεια, αμεριμνία για κάθε σωματικό κίνδυνο, αμεριμνία για το τι θα απολογηθής στον Θεόν, να μη φοβήσαι τον θάνατο, να ταξιδεύης στην θάλασσα χωρίς κίνδυνο, να οδοιπορής στην ξηρά ξέγνοιαστα σαν να κοιμάσαι.

4. Υπακοή σημαίνει ενταφιασμός της ιδικής μας θελήσεως και ανάστασις της ταπεινώσεως. Δεν αντιλέγει ο νεκρός ούτε ξεχωρίζει τα καλά από

εκείνα πού του φαίνονται ως πονηρά. Διότι ο Γέροντάς του, πού του εθανάτωσε με τρόπο θεάρεστο την ψυχή, αυτός θα δώσει λόγο για όλα. Υπακοή σημαίνει να αποθέσωμε την ιδική μας διάκρισι στην πλούσια διάκρισι του Γέροντος.

5. Η αρχή της νεκρώσεως και κάποιου μέλους του σώματος και κάποιου θελήματος της ψυχής φέρνει πόνο. Στο μέσον της νεκρώσεως, άλλοτε αισθανόμεθα πόνο και άλλοτε όχι. Και στο τέλος επέρχεται παύσις και αναισθησία του πόνου. Τότε μόνο φαίνεται να πονή και να υποφέρει ο ζωντανός αυτός νεκρός και μακαρίτης, όταν βλέπη πώς κάνει το θέλημά του. Και τούτο, διότι φοβείται το βάρος του πταίσματός του.

6. Όλοι εσείς πού επιχειρήσατε να αποδυθήτε και να εισέλθετε στο στάδιο αυτό του ψυχικού μαρτυρίου, όσοι θέλετε να σηκώσετε στον τράχηλό σας τον ζυγό του Χριστού, όσοι φροντίζετε να φορτώσετε στον τράχηλο κάποιου άλλου το ιδικό σας φορτίο, όσοι σπεύδετε να γράψετε σε συμβόλαιο την πώλησί σας και θέλετε αντί αυτής να γραφή σε σας ελευθερία, όσοι, τέλος, υποβαστάζεσθε και ανυψώνεσθε από χέρια άλλων και διανύετε έτσι το μεγάλο τούτο

πέλαγος, ας γνωρίζετε ότι επιχειρήσατε να βαδίσετε μία σύντομη, αλλά και τραχεία οδό, η οποία μία και μόνη πλάνη κρύβει: Αυτήν που λέγεται ιδιορρυθμία. Αυτός που απαρνήθηκε εντελώς την ιδιορρυθμία σε όσα του φαίνονται καλά και πνευματικά και θεάρεστα, αυτός έφθασε στο τέρμα της οδού, προτού αρχίση να την βαδίζει. Διότι αυτό ακριβώς είναι η υπακοή: Να μην εμπιστεύεται κανείς τον εαυτόν του σε όλα τα καλά μέχρι τέλους της ζωής του.

7. Όταν πρόκειται να κλίνωμε τον αυχένα μας στον Κύριον, και να εμπιστευθούμε τον εαυτόν μας σε άλλον, με λογισμό ταπεινοφροσύνης και με κύριο σκοπό να εξασφαλίσωμε την σωτηρία μας, πρίν από την είσοδό μας στην ζωή της υπακοής, αν τυχόν διαθέτωμε κάποια πονηρία και σύνεσι, ας εξετάσωμε ερευνητικά και -ας το πώ έτσι- ας δοκιμάσωμε τον κυβερνήτη. Για να μην πέσωμε σε ναύτη αντί σε κυβερνήτη, σε ασθενή αντί σε ιατρό, σε εμπαθή αντί σε απαθή, σε πέλαγος αντί σε λιμάνι, και έτσι προξενήσωμε στον εαυτό μας βέβαιο ναυάγιο.

Μετά την είσοδό μας όμως στο στάδιο της ευσεβείας και της υποταγής, ποτέ πλέον και σε

τίποτε απολύτως ας μη εξετάζουμε τον καλό αγωνοθέτη μας, έστω και αν παρατηρήσουμε σ' αυτόν, σαν σε άνθρωπο, μερικά μικρά ίσως σφάλματα. Διότι διαφορετικά τίποτε δεν ωφελούμεθα από την υποταγή, εάν τον εξετάζουμε και τον κρίνουμε.

8. Όσοι θέλουν να τρέφουν πάντοτε αδίστακτη εμπιστοσύνη στους Γέροντες, επιβάλλεται να διατηρούν αλησμόνητα και ανεξάλειπτα στην καρδιά τους τα πνευματικά τους κατορθώματα. Έτσι, όταν οι δαίμονες προσπαθούν να ενσπείρουν μέσα τους αμφιβολία, να τα ενθυμούνται και να τους αποστομώνουν.

Όσοδέ η εμπιστοσύνη προς τον Γέροντα θάλλει μέσα στην καρδιά, τόσο το σώμα προθυμοποιείται σε κάθε διακονία. Ενώ, όταν σκοντάψη στην απιστία, θα πέση, διότι «πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν» (Ρωμ. ιδ' 23).

9. Από τον λογισμό που σου υποβάλλει να εξετάσης ή να κατακρίνης τον Ηγούμενο, τινάξου μακριά σαν από πορνεία. Μη δώσης καθόλου άδεια στον όφι αυτόν ούτε τόπο ούτε είσοδο ούτε αρχή. Και απάντησε στον δράκοντα: «Ω

απατεών, δεν ανέλαβα εγώ να κρίνω τον
Ηγούμενο, αλλά εκείνος να κρίνη εμένα. Δεν
διωρίσθηκα εγώ κριτής του, αλλά αυτός ιδικός
μου».

10. Οι πατέρες ωνόμασαν την ψαλμωδία όπλο,
την προσευχή τείχος, τα καθαρά δάκρυα λουτρό,
ενώ την μακαρία υπακοή την εχαράκτήρισαν ως
μαρτύριο. Χωρίς αυτήν, κανείς από τους
εμπαθείς δεν θα κατορθώσει να ιδή τον Κύριον.

11. Ο υποτακτικός καταδικάζει ο ίδιος τον εαυτό
του. Και αν μέν για την αγάπη του Κυρίου
υπακούη τελείως - έστω και αν αυτό δεν φαίνεται
τελείως - τότε έχει απαλλαγή από κάθε καταδίκη.
Εάν όμως ικανοποιή σε μερικά πράγματα το
θέλημά του - έστω και αν φαίνεται εξωτερικά ότι
υπακούει - τότε σηκώνει ο ίδιος το φορτίο του.
Στην περίπτωση αυτή, αν ο Γέροντας δεν παύη να
τον ελέγχει, έχει καλώς. Αν όμως εσιώπησε, τότε
δεν ξεύρω τι να ειπώ!

12. Όσοι υποτάσσονται έν Κυρίω με απλότητα,
αυτοί τελείωνουν καλά τον δρόμο τους, διότι,
αποφεύγοντες την λεπτολόγο εξέτασι του
Γέροντος, δεν προσελκύουν κατεπάνω τους την

πανουργία των δαιμόνων.

13. (Αφού έλθωμε στο Κοινόβιο), πρίν από όλα
ας εξομολογηθούμε τις αμαρτίες μας στον καλό
μας δικαστή, (τον Γέροντα), και μόνο σ' αυτόν, αν
όμως μας προστάξη, και ενώπιον όλων. Διότι
πληγές που φανερώνονται, δεν χειροτερεύουν,
αλλά θεραπεύονται.

14. Φθάνοντας κάποτε σ' ένα Κοινόβιο
παρηκολούθησα μία φοβερή και εκπληκτική κρίσι
ενός καλού κριτού και ποιμένου. Ενώ
ευρισκόμουν εκεί, έτυχε να έλθη για μοναχός
κάποιος πού ήταν προηγουμένως ληστής. Αυτόν
λοιπόν ο άριστος εκείνος ιατρός και ποιμήν
διέταξε να απολαύση επί επτά ημέρες κάθε
ανάπαυσι, και μόνη απασχόλησι να έχη το να
παρατηρή την ζωή και την τάξι της Μονής.

Μετά δε την εβδόμη ημέρα τον εκάλεσε
ιδιαιτέρως ο ποιμήν και τον ερώτησε αν του
άρεσε να συγκατοικήση μαζί τους. Όταν δε τον
είδε να συγκατατίθεται με όλη του την ειλικρίνεια,
τον ερώτησε πάλι τι αμαρτήματα διέπραξε στον
κόσμο. Αφού λοιπόν τον είδε να τα εξομολογείται
την ίδια στιγμή και με προθυμία όλα, για να τον

δοκιμάση του είπε πάλι: «Θέλω όλα αυτά να τα φανερώσης εμπρός σε όλη την αδελφότητα». Και εκείνος έχοντας μισήσει ολωσδιόλου την αμαρτία του και περιφρονώντας κάθε εντροπή του το υποσχέθηκα αδίστακτα. «Και αν θέλεις ακόμη, του λέγει, τα εξομολογούμαι και στο κέντρο της Αλεξανδρείας».

Ύστερα απ' αυτό, ο Ποιμήν συναθροίζει στο Κυριακό όλα τα (λογικά του) πρόβατα, διακόσια τριάκοντα τον αριθμό. Και ενώ ετελείτο η θεία Λειτουργία -ήταν ημέρα Κυριακή- μετά την ανάγνωσι του Ευαγγελίου, δίδει εντολή και οδηγείται προς τον Ναό ο αθώος πλέον εκείνος κατάδικος.

Τον έσυραν μερικοί αδελφοί κτυπώντας τον ελαφρά, με τα χέρια δεμένα πίσω, φορώντας τρίχινο σάκκο και έχοντας ριγμένη στάχτη στο κεφάλι του. Και μόνη η θέα του δυστυχισμένου αυτού εδημιούργησε κατάπληξι σε όλους, ώστε αμέσως να ξεσπάσουν σε δάκρυα και ολολυγμούς, εφ' όσον κανείς δεν εγνώριζε τι ακριβώς συνέβαινε. Έπειτα μόλις επλησίασε στην πύλη της Εκκλησίας, η ιερά εκείνη κεφαλή, ο φιλόανθρωπος κριτής, του εφώναξε με δυνατή

φωνή: «Στάσου! Είσαι ανάξιος να εισέλθης εδώ μέσα».

Εκείνος τότε εταράχθηκε από την φωνή του Ποιμένος πού την άκουσε από το Ιερό. (Όπως αργότερα μας εβεβαίωνε με όρκους, του εφάνηκε ότι άκουσε βροντή και όχι φωνή ανθρώπου).

Πέφτει αμέσως έντρομος με το πρόσωπο στην γη, συγκλονισμένος ολόκληρος από τον φόβο. Ενώ δε εκείτετο κάτω και έβρεχε το χώμα με τα δάκρυά του, εκείνος ο θαυμάσιος ιατρός, ο οποίος μεταχειριζόταν τα πάντα για την σωτηρία του, και συγχρόνως έδιδε σε όλους ένα υπόδειγμα σωτηρίας και αληθινής ταπεινώσεως, τον προστάζει να ειπή εμπρός σε όλους όλα τα αμαρτήματά του ένα-ένα ξεχωριστά.

Τότε αυτός άρχισε να εξομολογήται με τρόπο όλα του τα αμαρτήματα ένα-ένα λέγοντας πράγματα που εξένιζαν κάθε ανθρώπινη ακοή. Όχι μόνο σαρκικά αμαρτήματα παρά φύσιν, κατά φύσιν, με ανθρώπους, με ζώα, αλλά ακόμη και μαγείες και φόνους και άλλα, τα οποία δεν πρέπει ούτε να ακούση ούτε να γράψη κανείς. Έπειτα από την εξομολόγησι αυτή, προστάζει ο Ποιμήν να καρή αμέσως μοναχός και να συγκαταριθμηθή στους

αδελφούς.

15. Εγώ τότε εθαύμασα την σοφία του Οσίου εκείνου και τον ερώτησα ιδιαιτέρως, για ποιο λόγο προέβη στην παράδοξη αυτή ενέργεια. Εκείνος δε πού ήταν πράγματι ιατρός ψυχών, μου απήντησε ότι το έκανε αυτό για δύο λόγους: «Πρώτον, χάριν αυτού του ιδίου, ώστε με την εντροπή της παρούσης εξομολογήσεως να τον απαλλάξω από την μέλλουσα εντροπή – πράγμα που ασφαλώς έγινε. Διότι, αδελφέ μου Ιωάννη, δεν εσηκώθηκε από το έδαφος, μέχρις ότου επέτυχε την άφεσι όλων των αμαρτιών του. Και μην αμφιβάλλης γι' αυτό, διότι κάποιος από τους αδελφούς πού παρευρίσκονταν εκεί πήρε θάρρος και μου είπε: «Έβλεπα την ώρα εκείνη κάποιον φοβερό και επιβλητικό άνδρα πού κρατούσε στα χέρια του ένα χαρτί γραμμένο και ένα κοντύλι από καλάμι. Και κάθε φορά πού ο ριγμένος στο έδαφος εξωμολογείτο μία αμαρτία του, εκείνος με το κοντύλι την διέγραφε». Αυτό είναι πολύ φυσικό, σύμφωνα και με τα λόγια (του Δαβίδ): «Είπα, εξαγορεύσω κατ'έμού την ανομίαν μου τώ Κυρίω, και σύ αφήκας την ασέβειαν της καρδίας μου» (Ψαλμ. λα' 5). Δεύτερον, το έκανα αυτό,

επειδή έχω μερικούς αδελφούς με
ανεξομολόγητες αμαρτίες. Και με το παράδειγμα
αυτό τους παρακινώ και εκείνους στην
εξομολόγησι, χωρίς την οποία κανείς δεν θα
επιτύχη την άφεσι των αμαρτιών του».

16. Είδα και άλλα πολλά αξιοθαύμαστα και
αξιομνημόνευτα πράγματα, κοντά στον αείμνηστο
εκείνο Ποιμένα και το ποίμνιό του, από τα οποία
τα περισσότερα θα προσπαθήσω να σας τα
παρουσιάσω. Διότι έμεινα κοντά τους αρκετό
καιρό, εξετάζοντας την ζωή τους, η οποία μου
προξενούσε υπερβολικό θαυμασμό καθώς
έβλεπα πώς οι επίγειοι εκείνοι άγγελοι εμιμούντο
τους ουρανίους!

Συνδέονταν μεταξύ τους με αδιάρρηκτο δεσμό
αγάπης, χωρίς η μεγάλη αυτή αγάπη -πράγμα
πολύ θαυμαστό- να έχη δημιουργήσει μεταξύ
τους παρρησία ή αργολογία. Πρίν από όλα
εφρόντιζαν να μη τραυματίσουν σε τίποτε την
συνείδησι του αδελφού. Εάν τυχόν ευρισκόταν
κανείς με μίσος προς τους άλλους, ο Ποιμήν τον
εξώριζε ως κατάδικο στο ιδιαίτερο και
απομονωμένο Μοναστήρι[2].

Όταν κάποτε ένας αδελφός ωμίλησε στον Ποιμένα υβριστικά είς βάρος άλλου αδελφού, την ίδια στιγμή διέταξε ο οσιώτατος Ποιμήν να εκδιωχθή. «Δεν ανέχομαι -είπε- να υπάρχη στην Μονή και ορατός και αόρατος διάβολος».

Στους οσίους αυτούς μοναχούς είδα ομολογουμένως ωφέλιμα και αξιοθαύμαστα πράγματα. Είδα μία αδελφότητα, έν Κυρίω συναθροισμένη και ενωμένη, πού κατέκτησε σε θαυμαστό βαθμό τόσο την πρακτική εργασία των εντολών, όσο και την θεωρία.

Ασκούσαν και εγύμναζαν τον εαυτό τους τόσο πολύ στα πνευματικά, ώστε να περιττεύη η υπόμνησις του Γέροντος. Ο καθένας αυτοπροαίρετα ξυπνούσε και παρακινούσε τον άλλον στην πνευματική επαγρύπνησι. Υπήρχαν μάλιστα στο πρόγραμμα της ζωής τους ωρισμένα ιερά γυμνάσματα καλομελετημένα και παγιωμένα.

Έτσι, αν συνέβαινε κάποτε στην απουσία του Γέροντος να παρασυρθή κάποιος στην κακολογία ή στην κατάκρισι ή στην αργολογία, τότε ένας αδελφός κάνοντάς του ένα σχεδόν ανεπαίσθητο νεύμα του υπενθύμιζε την αρετή και τον

συνέφερε. Εάν τυχόν δεν έδειχνε συναίσθησι, ο αδελφός πού του έκανε την υπόμνησι έβαζε μετάνοια και έφευγε.

Ως προς το θέμα των συνομιλιών, αν χρειαζόταν να ειπούν κάτι, είχαν σαν μοναδική και παντοτεινή συζήτησι την ανάμνησι του θανάτου και την σκέψι της αιωνίου κολάσεως.

17. Δεν θα σας αποσιωπήσω και το ασυνήθιστο και θαυμαστό έργο του μαγείρου τους. Βλέποντάς τον να έχη παντοτεινή περισυλλογή και δάκρυα στο διακόνημά του, τον ικέτευα να μου ειπή πώς αξιώθηκε να λάβη ένα τέτοιο χάρισμα, και εκείνος στην επιμονή μου αποκρίθηκε: «Ποτέ δεν σκέφθηκα ότι υπηρετώ ανθρώπους, αλλά τον Θεόν. Έκρινα τον εαυτόν μου ανάξιο για κάθε είδους ανάπαυσι και η θέα αυτής της φωτιάς μου ενθυμίζει συνεχώς την μελλοντική φλόγα της κολάσεως».

18. Ακούσατε και άλλο παράδοξο κατόρθωμα των μοναχών αυτών: Ακόμη και την ώρα της τραπέζης, δεν διέκοπταν την νοερά εργασία της προσευχής. Με κάποιο συγκεκριμένο αλλά μυστικό νεύμα υπενθύμιζαν οι μακάριοι ο ένας

στον άλλον την επιμέλεια της εσωτερικής προσευχής. Και αυτό, όχι μόνο στην τράπεζα, αλλά και σε κάθε συνάντησι και σύναξί τους.

Όταν τυχόν έπεφτε κάποιος σε παράπτωμα, τότε τον παρακαλούσαν και τον ικέτευαν πολύ οι άλλοι, να επιτρέψη να μεριμνήσουν αυτοί, να απολογηθούν αυτοί στον Ποιμένα και να δεχθούν την επίπληξι.

Ο μέγας εκείνος Ποιμήν το αντελήφθηκε αυτό και τους έβαζε ελαφρότερες τιμωρίες, γνωρίζοντας ότι ο τιμωρούμενος είναι αθώος. Ωστόσο όμως δεν επιζητούσε να μάθη τον πραγματικό ένοχο.

Πού να συναντήσης σ' εκείνους εκδηλώσεις πού να ενθυμίζουν αργολογία ή αστειολογία!

Εάν επίσης άρχιζε κάποιος να φιλονική με τον πλησίον του, ο τρίτος που τύχαινε να περάση από εκεί έβαζε μετάνοια και διέλυε την οργή.

Όταν δε αντιλαμβανόταν πώς έμενε μέσα τους μνησικακία, το ανέφερε αμέσως στον Δεύτερο - μετά τον Γέροντα- και αυτός εφρόντιζε να συμφιλιωθούν πρίν δύση ο ήλιος (πρβλ. Έφ. δ' 26). Εάν όμως εσκήρυναν την στάσι τους και επέμεναν, τότε ετιμωρούντο με αποχή από το

φαγητό έως ότου συμφιλιωθούν, ή απεβάλλοντο από την Μονή.

Η διαγωγή τους αυτή, ή τόσο αξιέπαινος και προσεκτική, δεν ήταν πράγμα μάταιο και ανωφελές, αλλά αντιθέτως παρουσίαζε πολλούς εμφανείς καρπούς.

Πολλοί από τους οσίους εκείνους αναδείχθηκαν σπουδαίοι στην πρακτική και στην θεωρητική ζωή, στην διάκρισι και στην ταπεινοφροσύνη. Αντίκρυζε δε κανείς σ' αυτούς ένα θέαμα εκπληκτικός και αγγελοπρεπές: Ολόλευκοι ηλικιωμένοι μοναχοί, σεβάσμιοι και ιεροπρεπείς, να τρέχουν δεξιά και αριστερά, ασκώντας την υπακοή και έχοντας ως μεγαλύτερό τους καύχημα την ταπείνωσί τους.

19. Είδα εκεί άνδρας πού είχαν πενήντα περίπου χρόνια στην υπακοή, και τους ικέτευα να μου ειπούν ποια πνευματική παρηγορία απέκτησαν ύστερα από τόσο κόπο. Άλλοι ωμολογούσαν ότι έφθασαν σε άβυσσο ταπεινοφροσύνης και με αυτήν αποκρούουν επιτυχώς κάθε επίθεσι του εχθρού. Άλλοι έλεγαν ότι υπομένουν αναίσθητα και ανώδυνα κάθε κακολογία και ύβρι.

Είδα και άλλους ανάμεσα σ' αυτούς τους
αιμνήστους, οι οποίοι ήταν ολόλευκοι από το
γήρας και αγγελοειδείς. Είχαν φθάσει σε
βαθύτατη ακακία και απλότητα, απλότητα
«σεσοφισμένη», κατωρθωμένη με την αγαθή
τους προαίρεσι και την βοήθεια του Θεού, όχι
αλογίκευτη και ασύνετη σαν εκείνη ωρισμένων
κοσμικών γερόντων, πού τους ονομάζουν
φλύαρους και «ξεκουτιασμένους».

Εφαίνοντο δε εξωτερικά τελείως ήπιοι,
προσηνείς, φαιδροί, χωρίς τίποτε το επίπλαστο
και επιτηδευμένο κα νοθευμένο στους λόγους και
στην συμπεριφορά τους. Πράγματα πού δεν
συναντώνται εύκολα! Εσωτερικά, στα βάθη της
ψυχής τους ανέπνεαν σαν άκακα νήπια τον Θεόν
και τον Γέροντα. Το δε νοερό τους βλέμμα το
είχαν στραμμένο - ωργισμένο και αλύγιστο -
εναντίον των δαιμόνων και των παθών.

20. Δεν θα επαρκέση όμως, ώ ιερέ φίλε μετά της
θεοφιλούς συνοδίας σου, ο χρόνος της ζωής μου,
προκειμένου να εξιστορήσω τις αρετές και την
ουρανομίμητη ζωή των μακαρίων εκείνων
μοναχών. Αλλά είναι προτιμότερο να κοσμήσω
τον ακόσμητο λόγο μου με τους ιδρώτας εκείνων,

και να σας διεγείρω έτσι σε θεάρεστο ζήλο και μίμησι, παρά με τις ιδικές μου πτωχές παραινέσεις, διότι «χωρίς πάσης αντιλογίας το έλαττον υπό του κρείττονος κατακοσμεΐται» (πρβλ. Εβρ. ζ' 7).

Μόνο σας παρακαλώ, μην υποψιασθήτε καθόλου ότι σας γράφω κάτι πλαστό, διότι μία τέτοια δυσπιστία καταστρέφει την ωφέλεια.

21. Ας συνεχίσωμε λοιπόν την προηγούμενη διήγησι. Στο Κοινόβιο αυτό είχε κοινοβιάσει πρίν από μερικά έτη κάποιος Ισίδωρος που καταγόταν από την Αλεξάνδρεια, από αρχοντική τάξι. Αυτόν τον επρόλαβα και εγώ εκεί. Όταν τον υποδέχθηκε ο οσιώτατος εκείνος Ποιμήν, είδε ότι ήταν κακότροπος, σκληρόκαρδος, φοβερός, επιβλητικός και αγέρωχος. Και εσκέφθηκε με ένα ανθρώπινο τέχνασμα να νικήση την πανουργία των δαιμόνων.

Λέγει λοιπόν στον Ισίδωρο: «Αν πραγματικά απεφάσισες να σηκώσης τον ζυγό του Χριστού, εκείνο πού πρίν απ' όλα σου ζητώ είναι να ασκής την υπακοή». «Όπως το σίδερο στον σιδηρουργό, έτσι αγιώτατε πάτερ, παραδίδομαι

στην υπακοή», αποκρίθηκε εκείνος.

Ικανοποιημένος τότε ο μέγας Ποιμήν από την απάντησι και την παρομοίωσι, προχώρησε αμέσως και έδωσε στον σιδερένιο Ισίδωρο το γύμνασμά του:

«Θέλω, αδελφέ, να κάθεται στην πύλη της Μονής και με φυσικότητα σε καθέναν πού θα εισέρχεται ή θα εξέρχεται, να βάζεις μετάνοια λέγοντας, «προσευχήσου για μένα, πάτερ, διότι είμαι επιληπτικός». Ο Ισίδωρος υπήκουσε σαν άγγελος στον Κύριον.

Συνεπλήρωσε επτά χρόνια σ' αυτήν την άσκησι, και έφθασε έτσι σε βαθύτατη ταπείνωσι και κατάνυξι.

Τότε ο αείμνηστος εκείνος Ποιμήν, αφού πέρασε η «νομική επταετία» και μετά από την αφάνταστη υπομονή του Ισιδώρου, απεφάσισε να τον συγκαταριθμήση στους αδελφούς -ήταν υπεράξιος- και επι πλέον να τον χειροτονήση κληρικό.

Εκείνος όμως μέσω άλλων αδελφών, καθώς και εμού του ταπεινού, ικέτευσε τον Ποιμένα να τον αφήση να τελειώση τον δρόμο του με την ίδια

άσκησι. Στην παράκλησί του αυτή άφινε να υποδηλωθή κάπως αμυδρά ότι έφθανε στο τέλος του, ότι επλησίαζε η ώρα πού θα τον καλούσε ο Κύριος κοντά του. Έτσι και έγινε. Ο Διδάσκαλος τον άφησε στην ίδια θέσι, και ύστερα από δέκα ημέρες «δί'αδοξίας ενδόξως εξεδήμησε» προς τον Κύριον. Επτά δε ημέρες μετά την κοίμησί του παρέλαβε κοντά του και τον θυρωρό της Μονής.

Του είχε ειπεί, ότι «εάν βρω παρηρησία στον Κύριον, σύντομα θα σε έχω κοντά μου, για να είμαστε και εκεί αχώριστοι». Έτσι και έγινε, ώστε να φανερωθή απόλυτα και να επικυρωθή (από τον Θεόν) η ακαταίσχυντος υπακοή και η θεομίμητος ταπείνωσίς του.

22. Όταν ακόμη ζούσε ο μέγας αυτός Ισίδωρος, τον ερώτησα τι εργασία είχε ο νους του, καθώς ευρισκόταν εκεί εμπρός στην πύλη της Μονής. Και δεν μου το απέκρυψε ο αείμνηστος θέλοντας να με ωφελήση.

«Στην αρχή μέν, μου είπε, συλλογιζόμουν ότι πωλήθηκα για τις αμαρτίες μου και ως έκ τούτου με πολλή πικρία και βία και αιματηρό αγώνα έκανα τις μετάνοιες. Όταν όμως συμπληρώθηκε

ένας χρόνος, τότε πλέον η καρδιά μου δεν αισθανόταν λύπη, αλλά επερίμενα από τον Θεόν τον μισθό της υπομονής μου. Και όταν επέρασε άλλος ένας χρόνος, τότε ένοιωθα τον εαυτό μου με βαθειά συναίσθησι ως ανάξιο να διαμένη στην Μονή, να βλέπη και να συναντά τους πατέρες, να μεταλαμβάνη των θείων Μυστηρίων και να αντικρύζη οποιοδήποτε πρόσωπο. Ρίχνοντας δε κάτω το βλέμμα και πιο κάτω ακόμη την σκέψι περί του εαυτού μου, ικέτευα τους εισερχομένους και εξερχομένους να προσεύχωνται για μένα».

23. Κάποτε, ενώ καθόμαστε μαζί στην τράπεζα, ο μέγας εκείνος Ηγούμενος έγειρε στο αυτί μου το αγίο του στόμα και μου λέγει: «Θέλεις να σου δείξω θεϊκό φρόνημα μέσα σε βαθύτατο γήρας»; Αφού δε εγώ τον παρεκάλεσα γι' αυτό, φωνάζει ο δίκαιος κάποιον από το δεύτερο τραπέζι, πού ωνομαζόταν Λαυρέντιος και είχε σαράντα οκτώ περίπου χρόνια στο Μοναστήρι -ήταν μάλιστα και ο δεύτερος κατά σειράν πρεσβύτερος στο ιερατείο της Μονής. Ήλθε λοιπόν ο Λαυρέντιος, έβαλε μετάνοια στον Ηγούμενο και εκείνος του έδωσε την ευλογία του. Αφού όμως σηκώθηκε, δεν του είπε τίποτε απολύτως, αλλά τον άφησε να

ίσταται όρθιος εμπρός στο τραπέζι και χωρίς να τρώγει (ενώ ευρισκόμεθα ακόμη στην αρχή του γεύματος). Και έμεινε στην θέση αυτή όρθιος μία ολόκληρη ώρα, ίσως και δύο, ώστε εγώ έφθασα στο σημείο να εντρέπωμαι και να ατενίσω ακόμη κατά πρόσωπον τον εργάτη αυτόν της αρετής, πού ήταν ολόλευκος γέρων ογδόντα ετών. Περίμενε εκεί, χωρίς να λάβη απάντησι, μέχρι τέλους του φαγητού, οπότε, όταν εμείς σηκωθήκαμε, τον στέλνει ο Όσιος στον μέγα Ισίδωρο, πού ανέφερα ενωρίτερα, να του ειπή την αρχή του τριακοστού ενάτου Ψαλμού, (δηλ.: «Υπομένων υπέμεινα τον Κύριον και προσέσχε μοι, και εισήκουσε της δεήσεώς μου»).

Ύστερα από αυτό εγώ σαν πονηρότατος δεν παρέλειψα να εξετάσω και να δοκιμάσω τον γέροντα. Τον ερώτησα λοιπόν, τι σκεπτόταν όλη αυτή την ώρα, όρθιος, εμπρός στο τραπέζι. «Ουδέποτε -μου απήντησε- έβαλα στο νου μου ότι με διατάζει ο Ηγούμενος, αλλ' ο Θεός, διότι στο πρόσωπο του Ποιμένος ετοποθέτησα την εικόνα του Χριστού. Διά τούτο, πάτερ Ιωάννη, την ώρα εκείνη προσευχόμεν στον Θεόν, σαν να ευρισκόμουν όχι εμπρός σε τραπέζι ανθρώπων,

αλλ' ενώπιον του θείου θυσιαστηρίου. Δεν δέχθηκα κανέναν πονηρό λογισμό εναντίον του Ποιμένου, εξ αιτίας της εμπιστοσύνης και της αγάπης πού τρέφω απέναντί του, διότι, όπως έχει λεχθή, «η αγάπη ού λογίζεται το κακόν» (Α' Κορινθ. ιγ' 5). Επί πλέον όμως, γνώριζε και τούτο, πάτερ, ότι αυτός πού θα παραδώση τον εαυτόν του αυτοπροαίρεται στις αρετής της απλότητος και της ακακίας, δεν παραχωρεί πλέον στον πονηρό «χώραν ή ώραν», για να τον βλάβη.

24. Καθώς αληθινά ήταν εκείνος ο δίκαιος ο σωτήρ και ποιμήν των λογικών προβάτων, με την χάρι του Θεού, παρόμοιον του εχάρισε ο Θεός και τον οικονόμο της Μονής, σώφρονα, περισσότερο από κάθε άλλον, και πράο όσο ελάχιστοι. Μία φορά λοιπόν για να ωφεληθούν οι υπόλοιποι αδελφοί, ο μεγάλος (Γέροντας) τον επέπληξε άδικα μέσα στο Κυριακό και διέταξε, άκαιρα, να τον βγάλουν έξω! Εγώ δε, γνωρίζοντας ότι είναι αθώος σε εκείνο πού τον κατηγορούσε ο Ποιμήν, απολογήθηκα υπέρ αυτού ιδιαιτέρως.

«Το γνωρίζω και εγώ, πάτερ, ότι είναι αθώος, μου απήντησε ο σοφός. Αλλ' όπως είναι πράγμα

οικτρό, να αρπάξης το ψωμί από το στόμα του πεινασμένου νηπίου, έτσι αδικεί και τον εαυτό του και τον εργάτη ο υπεύθυνος των ψυχών, όταν δεν του προξενή κάθε ώρα στεφάνους, όσους γνωρίζει ότι μπορεί να υπομείνη είτε με ύβρεις είτε με ατιμίες είτε με εξευτελισμούς και εμπαιγμούς. Διότι έτσι προκαλεί τρεις πολύ μεγάλες αδικίες:

Πρώτον, στερείται ο ίδιος τον μισθό από την επιτίμησι.

Δεύτερον, ότι ενώ μπορούσε να ωφελήση και άλλους με την αρετή εκείνου, δεν το έπραξε.

Και τρίτον -το πιο σοβαρό- ότι πολλές φορές και αυτοί που φαίνονται καλοί και υπομονητικοί, όταν παραμεληθούν πολύν καιρό και ως δήθεν ενάρετοι δεν ελέγχονται πλέον ούτε ονειδίζονται από τον Γέροντα, υποβαθμίζονται και χάνουν την πραότητα και την υπομονή που είχαν. Διότι όσο καλό και καρποφόρο και παχύ και αν είναι το έδαφος της ψυχής, όταν του λείψη το πότισμα με το νερό της ατιμίας, τότε θα χορταριάση και θα βλαστήση αγκάθια υπερηφανείας και πορνείας και αφοβίας. Τούτο γνωρίζοντας ο μέγας εκείνος

Απόστολος, έγραψε προς τον Τιμόθεο:

«Επίστηθι, επενέχθητι, επίπληξον αυτοίς
ευκαίρως, ακαίρως» (πρβλ. Β΄ Τιμοθ. δ΄ 2).

Εγώ δε έφερνα αντιρρήσεις στον (σοφό αυτόν)
οδηγό προβάλλοντας ως δικαιολογία την
αδυναμία των ανθρώπων της εποχής μας και
συνεπώς τον φόβο μήπως οι πολλοί,, με την
άδικη επίπληξι -ακόμη ίσως και με την όχι άδικη-
φθάσουν στο σημείο να αποσπασθούν από το
Κοινόβιο.

Μου απήντησε τότε το κατοικητήριο αυτό της
σοφίας:

«Η ψυχή, η οποία εδέθηκε χάριν του Χριστού με
τον Ποιμένα με αγάπη και εμπιστοσύνη, υπομένει
μέχρις αίματος και δεν απομακρύνεται και
μάλιστα εάν τυχόν έχη ευεργετηθή από αυτόν στη
θεραπεία ψυχικών της τραυμάτων. Και ενθυμείται
τους λόγους εκείνου που είπε: «Ούτε άγγελοι
ούτε αρχαί ούτε δυνάμεις ούτε τις κτίσις ετέρα
δυνήσεται χωρίσαι ημάς από της αγάπης του
Χριστού» (Ρωμ. η΄ 38-39). Την ψυχή όμως η
οποία δεν εδέθηκε και δεν ενώθηκε σφικτά και
δεν προσκολλήθηκε στον Ποιμένα, θα απορώ

πολύ, εάν την ιδώ να μη συνεχίζη άσκοπα την παραμονή της στο Μοναστήρι, εφ'όσον έχει συνδεθεί με επιφανειακή υποταγή».

Και πραγματικά δεν διεψεύσθη ο μέγας αυτός Ποιμήν, αλλά και ωδήγησε και ετελειοποίησε και προσέφερε στον Χριστό καθαρά και άμωμα θύματα.

25. Ας ακούσωμε τώρα και ας θαυμάσωμε θεϊκή σοφία πού ευρέθηκε μέσα σε «οστράκινα» σώματα. Όσο καιρό ήμουν εκεί, εκαμάρωνα την πίστι και την υπομονή και την αδάμαστη καρτερία των νεωτέρων αδελφών στις επιτιμήσεις, στις περιφρονήσεις και στις διώξεις -μερικές φορές- όχι μόνο έκ μέρους του Γέροντος, αλλά και των πολύ μικροτέρων αδελφών. Και χάριν πνευματικής οικοδομής ερώτησα έναν αδελφό, που λεγόταν Αββάκυρος και είχε δεκαπέντε χρόνια στην Μονή.

Τον αδελφό αυτόν έβλεπα να τον μαλώνουν όλοι σχεδόν, και μερικές φορές μάλιστα να τον διώχνουν ακόμη και από την τράπεζα οι διακονηταί, επειδή είχε έκ φύσεως το ελάττωμα να είναι ολίγο φλύαρος.

Του είπα λοιπόν: «Γιατί, αδελφέ Αββάκυρε, βλέπω κάθε ημέρα να σε διώχνουν από την τράπεζα και πολλές φορές να κοιμάσαι νηστικός»; Εκείνος μου αποκρίθηκε: «Πίστεψέ με, πάτερ, ότι με δοκιμάζουν οι πατέρες μου, αν κάνω για μοναχός. Αλλά δεν το κάνουν στα αληθινά. Και εγώ γνωρίζοντας τον σκοπό του μεγάλου, (δηλαδή του Γέροντος), και των αδελφών, τα υπομένω όλα χωρίς κόπο. Και να, πού συμπλήρωσα δεκαπέντε ολόκληρα χρόνια με τον λογισμό αυτόν. Έτσι άλλωστε μου είπαν από την πρώτη στιγμή πού ήλθα εδώ, ότι μέχρι τριάντα χρόνια δοκιμάζουν αυτούς που απαρνούνται τον κόσμο και εισέρχονται στην Μονή. Και δικαίως, πάτερ Ιωάννη! Διότι εάν δεν υποβληθή σε δοκιμασία ο χρυσός, δεν θεωρείται καθαρός».

Αυτός λοιπόν ο γενναίος Αββάκυρος αγωνίσθηκε δύο ακόμη χρόνια -μετά την επίσκεψί μου στο Μοναστήρι-, και έτσι εξεδήμησε προς Κύριον. Και πρὶν ξεψυχήσει είπε προς τους πατέρας: «Ευχαριστώ, ευχαριστώ τον Κύριον και σας. Διότι με το να με πειράζετε εσείς για να με σώσετε, δεν με επείραξαν οι δαίμονες δεκαεπτά ολόκληρα

έτη»!

Ο ποιμήν, που πάντοτε έκρινε δίκαια, διέταξε να τον ενταφιάσουν σαν ομολογητή -του άξιζε- ανάμεσα στους πρό αυτού Αγίους της Μονής.

26. Θα ζημιώσω οπωσδήποτε τους ζηλωτάς των καλών, εάν θάψω στο μνήμα της σιωπής το κατόρθωμα και άθλημα του Μακεδονίου, του πρώτου διακόνου της Μονής.

Αυτός, ο ιδιαίτερα ηγαπημένος από τον Κύριον, όταν κάποτε επλησίαζε η εορτή των αγίων Θεοφανείων, παρεκάλεσε τον ποιμένα -δύο ημέρες πριν από την εορτή- να μεταβή στην Αλεξάνδρεια για κάποια του ανάγκη, υποσχόμενος ότι θα επιστρέψη το γρηγορώτερο, για την Ακολουθία και ετοιμασία της εορτής.

Ο μισόκαλος όμως διάβολος έφερε εμπόδιο στον αρχιδιάκονο και ωδήγησε τα πράγματα έτσι ώστε, αφού επήρε την ευλογία του Ηγουμένου και έφυγε, να μη προφθάση να επιστρέψη στην Μονή την ημέρα της αγίας εορτής, σύμφωνα με την διορία πού είχε λάβει από τον Γέροντα.

Όταν λοιπόν επέστρεψε, μία ημέρα αργότερα, τον βγάζει ο Ποιμήν από την θέσι των διακόνων και

τον κατεβάζει στην τάξι των τελευταίων
αρχαρίων. Και ο καλός υπηρέτης και διάκονος
της υπομονής και αρχιδιάκονος της καρτερίας
δέχεται τον ορισμό και την απόφασι του Πατρός
χωρίς την παραμικρή λύπη, σαν να επιτιμήθηκε
άλλος και όχι αυτός. Και όταν συμπλήρωσε
σαράντα ημέρες στην θέση αυτή, ο σοφός
Γέροντας τον επανέφερε πάλι στην κανονική του
σειρά. Την επομένη όμως ημέρα ο αρχιδιάκονος
τον ικετεύει να τον τοποθετήσει πάλι στην ίδια
τιμωρία και ατιμία, διότι -έλεγε- έπεσε στην
Αλεξάνδρεια σε ασυγχώρητο αμάρτημα.

Ο Όσιος κατάλαβε βεβαίως ότι αυτό δεν ήταν
αλήθεια και ότι του το ζητούσε από ταπείνωσι,
ωστόσο όμως υποχώρησε στην καλή επιθυμία
του εργάτου. Έτσι έβλεπε κανείς έναν ολόλευκο
και σεβάσμιο γέροντα να ευρίσκεται στην τάξι των
αρχαρίων και να τους παρακαλή όλους από
καρδίας να προσεύχωνται γι' αυτόν, επειδή -
όπως έλεγε- έπεσε στην πορνεία της παρακοής.
Ο μέγας αυτός Μακεδόνιος εμπιστεύθηκε στην
ταπεινότητά μου την αιτία για την οποία
προσέτρεξε στην ταπεινωτική αυτή κατάσταση:
«Ποτέ άλλοτε, μου είπε, δεν αισθάνθηκα μέσα

μου, όπως τώρα, τόση ανακούφισι από πολέμους και τόση γλυκύτητα από το θεϊκό φως»!

27. Ίδιον των αγγέλων είναι το να μη πέφτουν, ίσως διότι και δεν μπορούν (πλέον) να πέσουν, όπως λένουν ωρισμένοι. Των ανθρώπων είναι ίδιον να πέφτουν, αλλά και να σηκώνονται πάλι όταν πέσουν. Μόνο στους δαίμονας συμβαίνει, αφού μια φορά έπεσαν, να μην υπάρχει πλέον περίπτωση να σηκωθούν.

Ο οικονόμος της Μονής αυτής επήρε το θάρρος να μου διηγηθή τα επόμενα: «Όταν ήμουν νέος και είχα διακόνημα να περιποιούμαι τα ζώα, συνέβη να πέσω σε σοβαρό ψυχικό παράπτωμα. Έχοντας όμως την συνήθεια να μην αποκρύπτω ποτέ τον όφι της αμαρτίας στην φωλιά της καρδιάς μου, τον άρπαξα από την ουρά και τον εφάνέρωσα αμέσως στον ιατρό – λέγοντας ουρά εννοώ την έκβασι της πράξεως. Εκείνος τότε χαμογέλασε και κτυπώντας με ελαφρά στο πρόσωπο, μου λέγει: «Γύρισε πίσω, παιδί μου, συνέχισε το διακόνημά σου όπως και πρίν, και μη φοβείσαι τίποτε». Εγώ έχοντας υπερβολική πίστι στο πρόσωπό του, επείσθηκα στα λόγια του. Ύστερα από λίγες ημέρες έλαβα εσωτερική

πληροφορία ότι εθεραπεύθηκα, και συνέχισα την πορεία μου με χαρά, αλλά και με τρόπο».

28. Σε κάθε είδος κτισμάτων παρατηρούνται, όπως λένε μερικοί, πολλές διαφορές. Και μεταξύ των αδελφών μιας συνοδίας παρατηρούνται διαφορές στην πνευματική πρόοδο και στον τρόπο της σκέψεως και διαθέσεως. Γι' αυτόν τον λόγο, όταν ο ιατρός των ψυχών, (ο Γέροντας δηλαδή του Κοινοβίου εκείνου), διέκρινε σε μερικούς αδελφούς την τάση να επιδεικνύονται στους κοσμικούς επισκέπτες της Μονής, τους εξευτέλιζε εμπρός σ' εκείνους και τους ανέθετε περιφρονητικές υπηρεσίες. Με τον τρόπο αυτόν τους έκανε, ώστε να εξαφανίζονται άλλη φορά, όταν έρχονταν κοσμικοί επισκέπτες. Και μπορούσε να ιδεί κανείς ένα πράγμα ανέλπιστο και θαυμαστό: Η κενοδοξία των μοναχών αυτών να εκδιώκη τον εαυτόν της και να τους κάνει να απομακρύνονται από τους ανθρώπους ολοταχώς.

29. Μη θέλοντας ο Κύριος να μου στερήσει την ευχή ενός οσίου μοναχού, μία εβδομάδα πριν αναχωρήσω από το Μοναστήρι αυτό, εκάλεσε κοντά του τον δεύτερο, μετά τον Ηγούμενο, ένα

θαυμάσιο άνδρα που ωνομαζόταν Μηνάς. Αυτός έζησε πενήντα εννέα έτη στο Κοινόβιο και πέρασε από όλα τα διακονήματα.

Την Τρίτη λοιπόν ημέρα μετά την κοίμησί του, ενώ ετελούσαμε την καθωρισμένη Ακολουθία, ξαφνικά γεμίζει ευωδία όλος ο χώρος, όπου είχε ενταφιασθή ο Όσιος. Τότε ο μέγας, (ο Ηγούμενος δηλαδή), επέτρεψε να ξεσκεπάσωμε τον τάφο.

Και μόλις ανοίξαμε, βλέπομαι να ξεχύνεται από τα ευλογημένα πέλματά του, σαν από δύο πηγές, ευωδιαστό μύρο! Λέγει τότε σ' όλους ο διδάσκαλος: «Κοιτάτε! Να, οι ιδρώτες από τα πόδια του και τους κόπους του! Σαν μύρο προσεφέρθησαν στον Θεόν και σαν μύρο έγιναν πράγματι δεκτοί»!

Και άλλα πολλά κατορθώματα του οσίου τούτου Μηνά μου διηγήθηκαν οι εκεί πατέρες. Μου είπαν και το εξής: «Κάποτε ο Γέροντας θέλησε να δοκιμάση την μεγάλη υπομονή που του είχε χαρίσει ο Θεός. Ένα βράδυ λοιπόν, όταν ανέβηκε στο ηγουμενείο και του έβαλε μετάνοια ζητώντας την καθιερωμένη ευλογία, εκείνος τον άφησε γονατιστό μέχρι την ώρα πού ξύπνησαν οι

μοναχοί για τον κανόνα τους. Τότε μόνο του έδωσε την ευλογία του και του επέτρεψε να σηκωθεί, αφού τον ωνόμασε υβριστικά φιλενδείκτη και ανυπόμονο! Και όλα αυτά, διότι εγνώριζε ο Όσιος ότι τα υπομένει με γενναιότητα. Γι' αυτό και του δημιούργησε την σκηνή αυτή, ώστε όλοι να ωφεληθούν. Ο δε μαθητής του οσίου Μηνά γνωρίζοντας καλά την ζωή του διδασκάλου του, μας ανέφερε σχετικώς: «Τον εξέτασα καλά μήπως αποκοιμήθηκε στην θέσι που είχε βάλει μετάνοια στον Ηγούμενο, και με διαβεβαίωσε ότι -γονατισμένος όπως ήταν- απήγγειλε νοερά ολόκληρο το Ψαλτήριο»!

30. Δεν θα παραλείψω να στολίσω το στεφάνι του λόγου και με τούτο το σμαράγδι: Άνοιξα μία φορά συζήτησι περί ησυχαστικής ζωής με μερικούς από τους ηρωϊκούς εκείνους γέροντες. Και αυτοί με χαμογελαστό πρόσωπο και ιλαρό ύφος μου απήντησαν: «Εμείς, πάτερ Ιωάννη, σαν υλικοί που είμαστε, κάνουμε και μία ζωή υλικώτερη. Διότι έχομε την γνώμη, πώς ανάλογος προς την αδυναμία μας, πρέπει να είναι και ο πόλεμος που θα διεξάγωμε. Συλλογισθήκαμε, ότι είναι καλύτερο να παλεύωμε με ανθρώπους, οι

οποίοι άλλοτε είναι αγριεμένοι και άλλοτε μετανοούν, παρά με τους δαίμονας, οι οποίοι πάντοτε οπλίζονται εναντίον μας γεμάτοι μανία».

31. Ένας άλλος πάλι από τους αιμνήστους εκείνους, ο οποίος έτρεφε απέναντί μου πολλήν κατά Θεόν αγάπη και οικειότητα, μου είπε κάποτε φιλικά:

«Εάν πραγματικά, πάνσοφε, υπάρχει μέσα σου και ζη η ψυχή σου την ενέργεια εκείνου που είπε «πάντα ισχύω έν τω ενδυναμούντί με Χριστώ» (Φιλιπ. δ' 13), εάν κατήλθε και σε σένα, όπως και στην Παρθένο, το Άγιον Πνεύμα ως δρόσος αγνείας, εάν δύναμις υπομονής του Υψίστου σε επεσκίασε (πρβλ. Λουκ. α' 35), τότε ζώσε σαν άνδρας, όπως ο Χριστός ο Θεός, στην μέση σου την ποδιά της υπακοής, σήκω από το δείπνο της ησυχίας, και νίψε τα πόδια των αδελφών με συντετριμμένο πνεύμα. Ή καλύτερα κυλίσου κάτω από τα πόδια μιας συνοδίας με ταπεινωμένο φρόνημα.

» Τοποθέτησε αυστηρούς και άγρυπνους φρουρούς στην πύλη της καρδιάς σου. Συγκράτησε μέσα στο σώμα τον ασυγκράτητο

νου πού περισπάται (από τις μέριμνες του Κοινοβίου). Εξάσκησε την «νοεράν ησυχίαν», ενώ τα μέλη του σώματος κινούνται συνεχώς (στα διάφορα διακονήματα) -πράγμα πού είναι το πιο παράδοξο απ'όλα. Γίνε «απτόητος ψυχή» μέσα στους θορύβους (της κοινοβιακής ζωής).

» Χαλίνωσε την γλώσσα σου πού ορμά με πάθος στην αντιλογία. Πάλευε ενάντια στην δέσποινα, (την κοιλία δηλαδή), «εβδομηκοντάκις επτά» κάθε ημέρα. Κάρφωσε επάνω στο ξύλο της ψυχής σου σαν σε άλλο σταυρό το αμόνι, τον νου σου δηλαδή, ούτως ώστε όταν σφυροκοπείται συνεχώς και εμπαίζεται και υβρίζεται και χλευάζεται, να μη βλάπτεται καθόλου, αλλά να παραμένη τελείως καθαρός, άθικτος και αλύγιστος. Ξεντύσου το ιδικό σου θέλημα σαν ρούχο εντροπής και γυμνός προχώρει στο στάδιο του μοναχικού αγώνος –πράγμα πού σπάνια συναντάται. Φόρεσε τον θώρακα της πίστεως προς τον αγωνοθέτη, (τον Γέροντα), θώρακα πού δεν καταστρέφεται και δεν πληγώνεται από την απιστία και την αμφιβολία.

» Περιορίσε με το χαλινάρι της αγνότητας την αφή που πηδά εμπρός σου ασυγκράτητη. Χαλίνωσε

τους οφθαλμούς πού θέλουν κάθε στιγμή να περιεργάζονται το παράστημα και το κάλλος των σωμάτων, με την σκέψη του θανάτου. Φίμωσε και κλείσε στην μέριμνα του εαυτού του τον περίεργο του και εμπόδισέ τον από το να θέλη να κατακρίνη ως αμελή τον αδελφό, και δείχνε χωρίς να το δείχνης κάθε αγάπη και συμπάθεια προς τον πλησίον σου.

» Τότε, φίλτατε πάτερ, θα καταλάβουν όλοι ότι είμαστε αληθινοί μαθηταί του Χριστού, όταν μέσα στην συνοδιά έχωμε μεταξύ μας αγάπη (πρβλ. Ιωάν. ιγ' 35).

» Έλα, έλα, μου έλεγε πάλι ο καλός φίλος. Έλα να συγκατοικήσης μαζί μας. Πίνε κάθε στιγμή τον χλευασμο σαν τρεχούμενο και δροσερό νερό. Άλλωστε και ο Δαβίδ, αφού περιεργάσθηκε όλα τα τερπνά πού υπάρχουν κάτω από τον ουρανό, έλεγε με θαυμασμό: «Ποιο είναι ωραιότερο και τερπνότερο; Κανένα άλλο παρά το να συγκατοικούν αδελφοί μαζί!» (πρβλ. Ψαλμ. ρλβ' 1). Εάν όμως δεν αξιωθήκαμε ακόμη να αποκτήσωμε το αγαθό μιας τέτοιας υπομονής και υπακοής, τότε θα είναι καλύτερα, συναισθανόμενοι την αδυναμία μας, να

ασκητεύωμε μόνοι μας, μακριά από το αθλητικό στάδιο (του Κοινοβίου). Να μακαρίζωμε δε αυτούς πού αγωνίζονται σ' αυτό αθλητικά και να τους ευχώμεθα καλή υπομονή».

Τα λόγια του καλού πατρός και εξαιρετικού διδασκάλου πού επάλαιψε μαζί μο με τρόπο ευαγγελικό και προφητικό, ή καλύτερα φιλικό, με ενίκησαν. Γι' αυτό και χωρίς καμμία αμφιβολία απεφάσισα να δώσω τα πρωτεία στην μακαρία υπακοή.

32. Ενθυμήθηκα και μία άλλη αξιόλογη αρετή των μακαρίων αυτών μοναχών, και αφού σας την παραθέσω, θα τελειώσω τον περίπατο μέσα στο όμοιο με παραδεισένιο κήπο Κοινόβιό τους, για νά σας παρουσιάσω έν συνεχεία τά ιδικά μου λόγια, τα χωρίς κάλλος, τα ανωφελή και ακανθώδη.

Συνέβη πολλές φορές να διακρίνη ο Ποιμήν μερικούς αδελφού που συζητούσαν μεταξύ τους την ώρα της Ακολουθίας. Και τους επέβαλε, μολονότι ήσαν κληρικοί -συγκεκριμένα Ιερείς- να ίστανται έξω από την Εκκλησία μία εβδομάδα και να βάζουν μετάνοια σε όλους όσους εισέρχονταν

και εξέρχονταν.

Άλλη φορά βλέπω έναν από τους αδελφούς να παρακολουθή την ψαλμωδία με πραγματική συναίσθηση περισσότερη από κάθε άλλον.

Μάλιστα στην αρχή των Ακολουθιών έδειχνε από τις κινήσεις και το ύφος του προσώπου του ότι συζητούσε με κάποιον. Εζήτησα λοιπόν από τον μακάριο να μου εξηγήσει αυτή του την στάση. Και εκείνος πού δεν συνήθιζε να αποκρύπτει κάτι πού θα ωφελούσε, μου απήντησε: «Έχω την συνήθεια, πάτερ Ιωάννη, να συμμαζεύω στην αρχή της Ακολουθίας τους λογισμούς, τον νου και όλο τον ψυχικό μου κόσμο. Και μόλις τους συγκαλέσω, τους φωνάζω: «Δεύτε προσκυνήσωμεν και προσπέσωμεν Χριστώ τώ βασιλεί και Θεώ ημών».

Παρηκολούθησα και τον μάγειρο και ιδού τι τον συνέλαβα να κάνει: Είχε ένα «πτυχίον», (ένα σημειωματάριο δηλαδή), κρεμασμένο στην ζώνη του για να σημειώνει -έτσι μου εξήγησε- καθημερινά τους λογισμούς του και να τους ανακοινώνει όλους στον Γέροντα! Και αυτό όχι μόνο τον μάγειρο, αλλά και πολλούς άλλους αδελφούς της Μονής είδα να το κάνουν. Και αυτή

η τακτική ήταν εντολή του μεγάλου, (του Ηγούμενου), όπως άκουσα.

33. Κάποτε ο Ηγούμενος έδιωξε έναν αδελφό, ο οποίος του κατηγόρησε κάποιον άλλον ως φλύαρο και πολυλογά. Αυτός τότε περίμενε καρτερικά στην πύλη της Μονής επτά ημέρες, παρακαλώντας θερμά να συγχωρηθεί και να γίνη πάλι δεκτός. Μόλις το έμαθε αυτό ο φιλόψυχος εκείνος Ηγούμενος, εξέτασε καλά και όταν άκουσε ότι δεν είχε φάγει τίποτε στις ημέρες που πέρασαν, του εδήλωσε ότι, αν ήθελε οπωσδήποτε να παραμείνη στην Μονή, θα τον κατέτασσε στην τάξι των μετανοούντων. Ο μετανοημένος αδελφός το δέχθηκε με ευχαρίστησι. Τότε ο Ποιμήν διέταξε να τον οδηγήσουν στο ιδιαίτερο Μοναστήρι, όπου έμεναν όσοι πενθούσαν για διάφορες πτώσεις τους. Αυτό και έγινε. Και τώρα, αφού ενθυμήθηκα το Μοναστήρι αυτό των μετανοούντων, ας πούμε ολίγα και γι' αυτό.

Σε απόστασι ενός «σημείου», (δηλαδή ενάμισυ χιλιομέτρου), από την μεγάλη Μονή ευρισκόταν ο απαράκλητος εκείνος τόπος που ωνομαζόταν Φυλακή. Εκεί δεν υπήρχε ποτέ περίπτωσις να

ιδής καπνό ή κρασί ή λάδι στο φαγητό ή τίποτε άλλο, εκτός από ψωμί και μερικά χόρτα.

Στην Φυλακή αυτή έκλεινε ο Ηγούμενος χωρίς δικαίωμα εξόδου, όσους μετά την κουρά τους έπεφταν σε μεγάλα αμαρτήματα. Δεν τους έκλεινε στο ίδιο δωμάτιο, αλλά χωριστά τον καθένα ή το πολύ ανά δύο. Και τους άφινε εκεί, μέχρις ότου θα τον πληροφορούσε ο Κύριος για τον καθένα. Τους είχε ορίσει και έναν εξαίρετο υπεύθυνο -«τοποτοποιόν»- ονόματι Ισαάκ, ο οποίος τους υποχρέωνε σε αδιάλειπτο σχεδόν προσευχή, και τους διέθετε μεγάλη ποσότητα θαλλών (κλάδων φοινίκων), για να πλέκουν και να αποδιώκουν την ακηδία.

Αυτός ήταν σε γενικές γραμμές ο τρόπος της ζωής, η κατάσταση και η πολιτεία «αυτών που επιζητούσαν πραγματικά να αντικρύσουν το πρόσωπον του Θεού Ιακώβ» (Ψαλμ. κγ' 6).

34. Το να θαυμάζει κανείς τους κόπους των Αγίων είναι καλό. Το να ζηλεύει να τους μιμηθή είναι σωτήριο. Αλλά το να θέλη διά μιάς να τους μιμηθή είναι παράλογο και ακατόρθωτο.

35. Όταν μας δαγκώνουν οι έλεγχοι και οι

επιπλήξεις των άλλων, ας ενθυμούμεθα τα αμαρτήματά μας. Μέχρις ότου ο Κύριος, πού βλέπει την αγωνιστικότητα των βιαστών του, σβήση τα αμαρτήματά μας και μεταβάλει σε χαρά την οδύνη της καρδιάς μας. Διότι όπως λέγει και ο Ψαλμωδός: «Όσο μεγάλες ήταν οι οδύνες στην καρδιά μου, τόσο δυνατές υπήρξαν και οι παρηγορίες σου, οι οποίες στην κατάλληλη ώρα εύφραναν την ψυχή μου» (Ψαλμ. 93, 19).

36. Ας μη λησμονούμε εκείνον πού έλεγε προς τον Κύριον: «Πόσες θλίψεις μου έδειξες! Θλίψεις πολλές και κακές! Δεν με εγκατέλειπες όμως, αλλά με επεσκέφθηκες με στοργή και με εξωογόνησες και με ανύψωσες και πάλι μετά την πτώσι μου από τα βάθη της γης όπου είχα πέσει» (Ψαλμ. ο' 20).

37. Μακάριος όποιος, ενώ κάθε ημέρα κακολογείται και εξουθενείται για την αγάπη του Κυρίου, βιάζει τον εαυτό του και υπομένει. Μαζί με τους Μάρτυρες αυτός θα χορεύσει και μεταξύ των Αγγέλων θα παρουσιασθή με παρηγοσία.

Μακάριος ο μοναχός, ο οποίος θεωρεί τον εαυτό του κάθε ώρα άξιο για κάθε ατιμία και κάθε

εξουδένωσι.

Μακάριος εκείνος που ενέκρωσε τελείως το θέλημά του και παρέδωσε την φροντίδα της ψυχής τους στον εν Κυρίω οδηγό και διδάσκαλό του. Αυτός θα σταθή στα δεξιά του Σταυρωθέντος.

38. Όποιος αποκρούει τον έλεγχο, είτε δίκαιο είτε άδικο, αυτός αρνήθηκε την σωτηρία του. Ενώ εκείνος που τον δέχεται, είτε με δυσκολία είτε χωρίς δυσκολία, αυτός γρήγορα θα επιτύχη την άφεσι των πταισμάτων του.

39. Δείχνει νοερώς ενώπιον του Θεού την ειλικρινή πίστι και αγάπη που τρέφεις προς τον πνευματικό σου Πατέρα και ο Θεός με μυστικό τρόπο θα τον πληροφορήσει, ώστε και εκείνος να τρέφει απέναντί σου ανάλογη εύνοια και οικειότητα.

Όποιος φανερώνει (στον Γέροντά του) τον όφι που κρύπτεται μέσα του, αποδεικνύει ότι έχει δυνατή και αληθινή πίστι (προς αυτόν). Όποιος όμως τον αποκρύπτει, αυτός περιπλανάται ακόμη σε δύσβατα μέρη.

40. Εάν κάποιος επιθυμή να διαπιστώσει την

πραγματική φιλαδελφία και αγάπη πού έχει, ας το βεβαιωθή με το εξής: Να παρατηρήση εάν πενθή για τα σφάλματα του αδελφού του και εάν αγάλλεται για την πρόοδο και τα χαρίσματά του.

41. Εκείνος πού στις συζητήσεις επιθυμεί να επιβάλλη την γνώμη του, η οποία μπορεί να είναι και ορθή, ας γνωρίζη ότι νοσεί από την νόσο του διαβόλου, (δηλαδή από την υπερηφάνεια). Και εάν μόν αυτό γίνεται στις συζητήσεις με ίσους, ίσως να θεραπευθή κάποτε με την επίπληξι των μεγαλυτέρων. Εάν όμως με μεγαλυτέρους ή πιο σοφούς, τότε το πάθος του είναι ανθρωπίνως αθεράπευτο.

42. Αυτός που δεν υποχωρεί στα λόγια, είναι φανερό πώς δεν υποχωρεί και στα έργα. Διότι «ο έν ολίγω άπιστος, και έν πολλώ άπιστος έστι» (Λουκ. ις΄ 10) και ανένδοτος και μάταια κοπιάζει και από την ευλογημένη υποταγή τίποτε δεν κερδίζει, παρά μόνο ενοχή.

43. Αυτός που απέκτησε τελείως καθαρά συνείδησι στο θέμα της υποταγής στον Γέροντα, δεν φοβείται τον θάνατο, αλλά τον περιμένει κάθε ημέρα σαν ύπνο ή καλύτερα σαν ζωή. Και τούτο,

επειδή είναι βέβαιος ότι κατά την ώρα εκείνη του θανάτου όχι αυτός, αλλ' ο Γέροντάς του θα δώσει λόγο για τα έργα του.

44. Εάν κάποιος αναλάβη έν Κυρίω χωρίς πίεσι έκ μέρους του Ηγουμένου κάποια υπηρεσία και επάνω στην εκτέλεσί της υποστή κάποια ανέλπιστη πτώσι, ας μην αποδίδη την αιτία σ' αυτόν που έδωσε το όπλο, αλλά σ' αυτόν που το έλαβε. Διότι ενώ επήρε το όπλο για να κτυπήση τον εχθρό, αυτός το έστρεψε κατά της καρδιάς του. Αν όμως εδέχθηκε την υπηρεσία για την αγάπη του Κυρίου με πίεσι του Γέροντος, και αν είχε αναφέρει από πρίν στον Γέροντα την αδυναμία του, ας έχη θάρρος, διότι και αν έπεσε, δεν απέθανε.

45. Μου διάφυγε, αγαπητοί, να σας παραθέσω και τούτο το γλυκό ψωμί της αρετής: Είδα σ' εκείνο το Κοινόβιο υποτακτικούς, οι οποίοι με τρόπο θεάρεστο επαίδευαν οι ίδιοι τον εαυτό τους με ύβρεις και εξευτελισμούς. Έτσι ήταν προετοιμασμένοι να υπομένουν τις ύβρεις, που τους έρχονταν απ' έξω, έφ' όσον συνήθισαν να μη ταραζώνται από τους εξευτελισμούς.

46. Την ψυχή που συνηθίζει να εξομολογείται, η σκέψις της εξομολογήσεως την συγκρατεί σαν χαλινάρι και δεν την αφήνει να αμαρτήσει.

Αντιθέτως τις αμαρτίες που δεν σκέπτεται κανείς να τις εξομολογηθή, συνεχώς σαν σε σκοτάδι τις διαπράττει άφοβα.

47. Όταν, στην απουσία του Γέροντος, τον φανταζώμεθα σαν να παρευρίσκεται ανάμεσά μας, και αποφεύγουμε κάθε συζήτησι ή λόγο ή φαγητό ή ύπνο ή ό,τι δήποτε άλλο από εκείνα που γνωρίζουμε ότι τον δυσχεραίνουν, τότε εξασκούμε αληθινά ανόθευτη υπακοή. Οι νόθοι μαθηταί χαίρονται για την απουσία του διδασκάλου, ενώ οι γνήσιοι την θεωρούν ζημία τους.

48. Ερώτησα κάποτε έναν από τους καλύτερους μοναχούς, παρακαλώντας τον να μου εξηγήσει πώς η υπακοή κρύβει μέσα της την ταπείνωση. Και εκείνος μου απήντησε: «Ο ευγνώμων υποτακτικός και αν ακόμη αναστήση νεκρούς και αν αποκτήσει το χάρισμα των δακρύων ή την απαλλαγή από τους πολέμους (των παθών), οπωσδήποτε συλλογίζεται ότι αυτά τα κατόρθωσε η ευχή του Πνευματικού του Πατρός. Και έτσι ο

ίδιος παραμένει ξένος από την ματαία οίησι. Διότι πώς θα μπορέση να υπερηφανευθή για εκείνο πού -όπως λέγει- το επέτυχε με την βοήθεια του Πατρός του και όχι με την ιδική του αξία και προσπάθεια»;

49. Ο ησυχαστής που ασκείται μόνος του δεν μπορεί να τα εφαρμόση αυτά. Η δε οίησις ασκεί δικαιώματα επάνω του, και του υποβάλλει τον λογισμό, ότι με την ιδική του αξία και προσπάθεια επέτυχε τα κατορθώματά του. Ενώ ο υποτακτικός νικά και εξουδετερώνει τους δύο δόλους των δαιμόνων [3] και μένει για πάντα δούλος και υπήκοος του Χριστού.

50. Αγωνίζεται σαν πυγμάχος ο δαίμων εναντίον των υποτακτικών και προσπαθεί, άλλοτε να τους ρίχνη σε σαρκικούς μολυσμούς και να τους σκληρύνη την καρδιά, άλλοτε σε ξαφνική οργή και ταραχή, σε πνευματική ξηρότητα και ακαρπία, στην λαιμαργία και στην οκνηρία για προσευχή, άλλοτε στον ύπνο και στον σκοτισμό του νου. Και όλα αυτά, για να τους απομακρύνη από την άθλησι της υπακοής, με την ιδέα ότι τίποτε δεν ωφελήθηκαν από αυτήν, αλλά και ότι έμειναν πίσω στα πνευματικά. Και δεν τους αφήνει να

εννοήσουν ότι πολλές φορές επιτρέπει σκόπιμα ο Θεός να απομακρυνθούν οι αρετές που νομίζουμε ότι έχουμε, για να δημιουργηθή μέσα μας βαθύτατη ταπεινοφροσύνη.

51. Αποκρούσθηκε πολλές φορές με την υπομονή η απάτη του προηγούμενου δαίμονος. Κατόπιν «έτι τούτου λαλούντος, ήλθεν έτερος άγγελος» (Ιώβ α΄ 16-18), ήλθε δηλαδή άλλος κακός δαίμων, ο οποίος προσπαθεί να μας εξαπατήσει με διαφορετικό τρόπο. (Για τον τρόπο αυτό γίνεται λόγος ευθύς στην συνέχεια).

52. Συνήντησα υποτακτικούς οι οποίοι με την ευχή και σκέπη του Γέροντός των έγιναν ευκατάνυκτοι, γλυκομίλητοι, εγκρατείς, με αγωνιστικό ζήλο, απολέμητοι (από τα πάθη), με πνευματική θερμότητα... Σ΄αυτούς λοιπόν κατέφθασα οι δαίμονες και τους έσπειραν μυστικά τον λογισμό, ότι είναι ικανοί και άξιοι τώρα για το ανώτερο βραβείο της ησυχαστικής ζωής, η οποία θα τους οδηγήσει στην απάθεια. Και έτσι εξαπατήθηκαν και από το λιμάνι ανοίχθηκαν στο πέλαγος. Εκεί όμως τους έπιασε η τρικυμία και, μη έχοντας κυβερνήτη, εκινδύνευσαν να πνιγούν στην αλμυρή και

ακάθαρτη θάλασσα (των παθών).

53. Χρειάζεται μερικές φορές να θολώσει και να αναταραχθεί και να εξαγριωθεί η θάλασσα (της ψυχής), για να εκβρασθούν πάλι στην ξηρά ο βούρκος και η σαπρία και τα χορτάρια, πού οι ποταμοί των παθών κατέβασαν μέσα της. Εάν παρατηρήσωμε, θα ιδούμε ότι μετά από την αναταραχή αυτής της θαλάσσης επικρατεί βαθειά γαλήνη.

54. Αυτός πού άλλοτε υπακούει και άλλοτε παρακούει στον πνευματικό του Πατέρα ομοιάζει με άνθρωπο πού βάζει στους οφθαλμούς του άλλοτε κολλύριο και άλλοτε ασβέστη. (Ποίον το όφελος;). Διότι «εάν ένας κτίζη -όπως λέγει η Γραφή- και ένας γκρεμίζη, τι καλό προκύπτει παρά μόνο κόπο»; (Σοφ. Σειρ. λδ' 23).

55. Μην απατάσαι, ώ υιέ και υπήκοε του Κυρίου, από το πνεύμα της οίήσεως και παρουσιάζεις τα αμαρτήματά σου σαν να τα έπραξε άλλο πρόσωπο και όχι εσύ. Διότι είναι αδύνατο να απαλλαγή κανείς από την αισχύνη χωρίς να αισθανθή αισχύνη. Συνηθίζουν πολλές φορές οι δαίμονες να μας καταφέρνουν ή να μην

εξομολογούμεθα ή να παρουσιάζουμε τις αμαρτίες μας σαν να τις διέπραξε κάποιος άλλος ή να επιρρίπτουμε σε άλλους την αιτία.

56. Ξεγύμνωσε, ξεγύμνωσε το τραύμα σου στον ιατρό. Μη εντραπή, αλλά λέγε: «Ιδικό μου, πάτερ, είναι το τραύμα, ιδική μου η πληγή! Η ιδική μου ραθυμία το προξένησε και όχι κάτι άλλο. Κανείς άλλος δεν είναι αίτιος της αμαρτίας μου, ούτε άνθρωπος ούτε διάβολος ούτε σώμα ούτε άλλο τίποτε, παρά μόνο η αμέλειά μου». Την ώρα πού εξομολογείσαι να είσαι και στην συμπεριφορά και στην όψι και στον λογισμό σκυφτός σαν κατάδικος, και αν μπορής βρέχε με δάκρυα τα πόδια του πνευματικού ιατρού και δικαστού σαν να είναι του Χριστού.

57. Εάν όλα εξαρτώνται από την συνήθεια, τότε οπωσδήποτε και τα καλά. Και η καλή συνήθεια έχει περισσότερη δύναμι, διότι δέχεται την ισχυρή συμπαράσταση του Θεού. Δεν θα κοπιάσης, υιέ μου, πολλά έτη για να αντικρύσης μέσα σου την μακαρία ανάπαυσι, εάν από την αρχή παραδώσης ολόψυχα τον εαυτό σου στις ατιμίες.

58. Μη το θεωρήσεις ανάξιο να εξομολογηθείς τις

αμαρτίες σου στον βοηθό σου, (στον Γέροντά σου δηλαδή), με ταπείνωσι και συντριβή ωσάν στον ίδιο τον Θεόν. Εγώ συνήντησα καταδίκους οι οποίοι με την αξιολύπητη και δακρυσμένη όψι τους και με τις απελπισμένες κραυγές και ικεσίες τους εμαλάκωσαν την αυστηρότητα του δικαστού και μετέτρεψαν την οργή του σε καλωσύνη και ευσπλαγχνία. Γί'αυτόν τον λόγο και ο Ιωάννης ο Πρόδρομος από εκείνους πού τον επλησίαζαν επιζητούσε πρίν από το βάπτισμα την εξομολόγησι, όχι διότι ο ίδιος την χρειαζόταν, αλλά διότι επεδίωκε την σωτηρία τους.

59. Ας μην εκπλαγούμε διότι μας πολεμούν (οι πονηροί λογισμοί που εξωμολογηθήκαμε) και μετά την εξομολόγησι. Είναι προτιμότερο να παλεύουμε με τους λογισμούς παρά με την οίησι.

60. Ας μη σε ελκύουν και ενθουσιάζουν και συνεπαίρνουν οι διηγήσεις για τους ησυχαστάς και αναχωρητάς. Διότι εσύ βαδίζεις στην στρατιωτική πορεία του Πρωτομάρτυρος, (του Χριστού δηλαδή πού «εγένετο υπήκοος μέχρι θανάτου»).

61. Και όταν ακόμη πέσης, μην εγκαταλείπης τον

στίβο (του Κοινοβίου), αφού τότε ιδιαιτέρως έχεις μεγαλύτερη ανάγκη από ιατρό. Εκείνος που ενώ έχει συμπαράστασι εσκόνταψε στις πέτρες, χωρίς συμπαράστασι όχι μόνο θα εσκόνταφτε αλλά και θα εθανατώνετο.

62. Μόλις νικηθούμε από κάποιον πειρασμό στο Κοινόβιο, καταφθάνουν αμέσως οι δαίμονες και αρπάζοντας την εύλογη ή καλύτερα παράλογη αυτή αφορμή μας προτρέπουν (να εγκαταλείψωμε την σύγχυσι της κοινοβιακής ζωής) και να ακολουθήσωμε την ησυχαστική ζωή. Και αυτό, για να προσθέσουν οι εχθροί μας μία πληγή ακόμη στην ήττα μας.

63. Όταν ο ιατρός προβάλη αδυναμία να μας θεραπεύση, τότε είναι ανάγκη να αναζητήσωμε άλλον, διότι σπάνια θεραπεύεται κανείς χωρίς την βοήθεια του ιατρού.

64. Εκείνο το πλοίο που με έμπειρο κυβερνήτη συνήντησε ναυάγιο, χωρίς κυβερνήτη οπωσδήποτε θα εχάνετο. Σ' αυτό ποιος άραγε θα διανοηθή να φέρη αντιρρήσεις;

65. Από την υπακοή γεννάται η ταπείνωσις. Από την ταπείνωσι η απάθεια, αφού, όπως λέγει και ο

Ψαλμωδός, «έν τη ταπεινώσει ημών εμνήσθη ημών ο Κύριος και ελυτρώσατο ημάς έκ των εχθρών ημών» (Ψαλμ. ρλε΄ 23-24). Συνεπώς τίποτε δεν εμποδίζει να ειπούμε ότι από την υπακοή γεννάται η απάθεια, η οποία απάθεια προξενεί την τελεία ταπείνωσι. Όπως από τον Μωϋσή αρχίζει ο Νόμος, έτσι από την ταπείνωσι αρχίζει να δημιουργήται η απάθεια. Και όπως η Θεοτόκος Μαρία, η θυγατέρα της συναγωγής, ετελειοποίησε την συναγωγή, έτσι και η απάθεια, η θυγατέρα της ταπεινώσεως, ετελειοποίησε την ταπείνωσι.

66. Αξίζουν κάθε τιμωρία από τον Θεόν οι άρρωστοι πού εγνώρισαν την ικανότητα του ιατρού και ωφελήθηκαν από αυτόν, και έπειτα, πρίν τελειώση η θεραπεία, τον εγκατέλειψαν και εδιάλεξαν άλλον.

67. Μη φεύγης από τα χέρια εκείνου πού σε προσέφερε στον Κύριον. Και σε ολόκληρη την ζωή σου κανέναν άλλο να μη σεβασθής όπως αυτόν.

68. Ένας στρατιώτης χωρίς πολεμική πείρα, είναι επικίνδυνο να ξεχωρίση από την στρατιωτική

παράταξι και να πολεμή μόνος του τον εχθρό. Και είναι επίσης επικίνδυνο, ένας μοναχός χωρίς πολλή πείρα και άσκησι στον πόλεμο εναντίον των παθών, να προχωρήσει στην ησυχαστική ζωή. Στις περιπτώσεις αυτές ο μέν στρατιώτης κινδυνεύει από σωματικό θάνατο, ο δε μοναχός από ψυχικό. Όπως λέγει η Γραφή, «αγαθοί οι δύο υπέρ τον ένα» (Εκκλ. δ' 9). Είναι δηλαδή καλύτερο να ασκούν την ησυχαστική ζωή δύο - υποτακτικός και Γέροντας- και με την χάρι και ενέργεια του Αγίου Πνεύματος να καταπολεμούν τις «προλήψεις».

69. Όποιος αποστερεί τον τυφλό από τον χειραγωγό του, το ποίμνιο από τον ποιμένα του, τον περιπλανώμενο από τον οδηγό του, το νήπιο από τον πατέρα του, τον άρρωστο από τον ιατρό του, το πλοίο από τον κυβερνήτη του, προξενεί και στους δύο κινδύνους. Και όποιος επιχειρήσει να παλαίψη αβοήθητος με τα πονηρά πνεύματα, οπωσδήποτε θα θανατωθή.

70. Όσοι πηγαίνουν για πρώτη φορά στο ιατρείο, ας ενθυμούνται και ας σημειώνουν τους πόνους, και όσοι στην ζωή της υπακοής, την ταπείνωσι που είχαν. Στους πρώτους η ελάττωσις των

πόνων θα είναι, όσο καμμία άλλη, η βεβαία απόδειξις ότι βελτιώθηκε η υγεία τους, και στους δευτέρους η αύξησις της αυτομεμφίας.

71. Η συνείδησίς σου ας είναι ο καθρέπτης της υπακοής σου, και αυτό είναι αρκετό.

72. Όποιος ασκεί ησυχαστική ζωή, αυτός και ο Γέροντάς του, έχει ως αντιπάλους μόνο τους δαίμονες. Όποιος ασκείται στο Κοινόβιο παλεύει και με δαίμονες και με ανθρώπους. Ο πρώτος παρατηρώντας συνεχώς τον διδάσκαλό του, τηρεί με περισσότερη ακρίβεια τις εντολές του. Ο δεύτερος πολλές φορές τις παραβιάζει κάπως με την απουσία του Ηγουμένου. Εκείνοι όμως οι κοινοβιάτες οι οποίοι θα δείξουν ζήλο και καρτερία, με την υπομονητική αντιμετώπισι των προσκομμάτων, θα αναπληρώσουν με το παραπάνω την έλλειψι και θα κερδήσουν διπλούς στεφάνους.

73. Ας προφυλάττωμε τον εαυτό μας με κάθε προσοχή και επαγρύπνησι. Διότι το λιμάνι πού είναι γεμάτο με πλοία, συνήθως τά συντρίβει με ευκολία, και μάλιστα εάν έχουν κρυφές φθορές από το σάρακι του θυμού.

74. Εμπρός στον Γέροντα ας δείχνουμε τελεία σιωπή και άγνοια. Ο σιωπηλός άνδρας είναι υιός της φιλοσοφίας, πού πάντοτε (με την σιωπή) αυξάνει τις γνώσεις του. Είδα υποτακτικό πού άρπαξε την ομιλία από το στόμα του Γέροντος και απελπίσθηκα για την υποταγή του, βλέποντας ότι αποκτά από αυτήν υπερηφάνεια και όχι ταπείνωσι.

75. Με όλη μας την προσοχή ας σταθούμε άγρυπνοι και προσεκτικοί για να διακρίνουμε το πότε και πώς πρέπει να προτιμάται το διακόνημα από την προσευχή, διότι αυτό δεν επιτρέπεται να γίνεται πάντοτε. «Πρόσεχε σεαυτώ» (Δευτ. ιε΄ 9), όταν ευρίσκεσαι με άλλους αδελφούς και μη βιάζεσαι να φανής σε κανένα πράγμα δικαιότερος και καλύτερος από αυτούς. Διότι έτσι διαπράττεις δύο κακά: Εκείνους τους προσβάλλεις με τον ψεύτικο και επιφανειακό ζήλο σου, και στον εαυτό σου δημιουργείς οπωσδήποτε υψηλοφροσύνη.

76. Εργάζου με ζήλο στο εσωτερικό της ψυχής σου, χωρίς να το δείχνης καθόλου εξωτερικά, ούτε με το ύφος και τις κινήσεις ούτε με λόγο ούτε με κάποια νύξι. Και τούτο βεβαίως, εφ'όσον έχεις παύσει να εξουθενώνης τον πλησίον σου. Εάν

όμως είσαι επιρρεπής σ' αυτό, τότε γίνε όμοιος με τους αδελφούς σου (χωρίς δηλαδή ιδιαίτερη εσωτερική εργασία), και όχι ανόμοιος με την οίηση (πού σου προξενεί η εσωτερική σου εργασία).

77. Είδα έναν απρόκοφτο μαθητή που εκαυχάτο εμπρός σε άλλους για τα κατορθώματα του διδασκάλου του. Ενόμιζε ότι θα δοξαζόταν με το σιτάρι, (τον πνευματικό πλούτο δηλαδή), του Γέροντός του. Αλλά μάλλον απεδοκιμάσθη, διότι όλοι του είπαν: «Και πώς ένα τόσο καλό δένδρο έβγαλε άκαρπο κλωνάρι»;

78. Δεν αποδεικνυόμαστε υπομονητικοί, όταν υποφέρουμε γενναία τους εξευτελισμούς του Γέροντος, αλλά όταν μας καταφρονή και μας υβρίζει ο οιοσδήποτε άνθρωπος. Διότι τον πνευματικό μας πατέρα τον υπομένουμε και από σεβασμό και από υποχρέωσι.

79. Πίνε πρόθυμα τον εξευτελισμό από κάθε άνθρωπο σαν να είναι «ύδωρ ζωής». Να νομίζης ότι θέλει να σε ποτίση με φάρμακο καθαρτικό της λαγνείας. Διότι τότε θα προβάλη στην ψυχή σου αγνότητας αναφαίρετη και το φως του Θεού δεν θα

λείψη από την καρδιά σου.

80. Αν κανείς βλέπη αναπαυμένους έκ μέρους του τους αδελφούς του Κοινοβίου, ας μη καυχάται με τον λογισμό του, διότι οι κλέπτες ευρίσκονται γύρω του.

81. Μνημόνευε συνεχώς τον λόγο του Κυρίου: «Όταν πάντα ποιήσητε τα προστεταγμένα, λέγετε ότι αχρείοι δουλοί έσμεν, ό οφείλομεν ποιήσαι, πεποιήκαμεν» (Λουκ. ιζ΄ 10). Την αξία δε των κόπων μας κατά την ώρα του θανάτου θα την καταλάβωμε.

82. Το Κοινόβιο είναι επίγειος ουρανός. Γι' αυτό ας κάνουμε την καρδιά μας να αισθάνεται όπως οι άγγελοι που υπηρετούν τον Κύριον.

Όσοι ευρίσκονται μέσα στον ουρανό αυτόν, άλλοτε μέν αισθάνονται σκληρή σαν πέτρα την καρδιά τους και άλλοτε πάλι παρηγορούνται με την κατάνυξι. Έτσι και την οίησι αποφεύγουν και από τους κόπους των παρηγορούνται με την χάρι των δακρύων.

83. Ολίγη φωτιά έχει την δύναμι να μαλακώση πολύ κερί. Και πολλές φορές μία μικρή ατιμία πού γευθήκαμε, όλη την αγριότητα της καρδιάς και την

αναισθησία και την πώρωσι αμέσως την
κατεπράϋνε και την κατεγλύκανε και την
εξαφάνισε.

84. Αντελήφθηκα κάποτε δύο μοναχούς, πού
κάθονταν και παρατηρούσαν κρυφά και άκουγαν
τους στεναγμούς και τους κόππους των
αγωνιστών. Αλλά ο μέν ένας το έκανε για να
μιμηθή τον ζήλο τους, ο δε άλλος για να τα
αποκαλύψη ειρωνικά και εμπαικτικά, όταν θα
εδίδετο ευκαιρία, και έτσι να ανακόψη τον εργάτη
του Θεού από τον καλόν αγώνα του.

85. Μην ασκής την «άλογον σιωπήν» και
δημιουργής έτσι ταραχή και πικρία στους άλλους.
Ούτε να είσαι νωθρός στους τρόπους και στο
βάδισμά σου, την στιγμή πού σε προστάζουν να
δείξης προθυμία και ενεργητικότητα. Διότι έτσι
καταντάς χειρότερος από τους μανιακούς και
τους ταραχοποιούς.

86. Όπως λέγει και ο Ιώβ, είδα τέτοια φαινόμενα
πολλές φορές (πρβλ. Ιώβ ιγ´1): Ψυχές δηλαδή
πού διακρίνονταν για φυσική νωθρότητα ή ακόμη
και για φυσική «σβελτάδα», οι οποίες
επαινέθηκαν ως δήθεν ειρηνικές ή δραστήριες και

αμέσως συγκινήθηκαν και υπερηφανεύθηκαν.
Βλέποντας αυτό εθαύμασα για τις πολυποίκιλες
μορφές της κακίας!

87. Όποιος ζή σε Κοινόβιο δεν ωφελείται τόσο
από την ψαλμωδία, όσο από την (εσωτερική)
προσευχή. Διότι οι φωνές των ψαλτών
δημιουργούν σύγχυσι και εμποδίζουν την
κατανόησι των ύμνων.

88. Πάλευε συνεχώς να συγκεντρώνης τον νου
σου πού σκορπίζεται σε ρεμβασμούς. Ο Θεός
δεν ζητεί από τους υποτακτικούς του Κοινοβίου
(όπως από τους ησυχαστάς) προσευχή
αρρέμβαστη. Γι' αυτό να μην αθυμής, επειδή
κλέπτεται ο νους σου. Αντίθετα να ευθυμής πού
πάντοτε τον επαναφέρεις. Άλλωστε μόνο στους
αγγέλους παρατηρείται το «άσυλον», το να μην
κλέπτεται δηλαδή ο νους των.

89. Όποιος είναι αποφασισμένος εσωτερικά να
μην φύγη από το στάδιο της πάλης μέχρι
τελευταίας αναπνοής, ύστερα και από χίλιους
ακόμη σωματικούς και ψυχικούς θανάτους, αυτός
δεν θα πέση εύκολα σε κάτι τέτοιο, (στο να
εγκαταλείψη δηλαδή το Μοναστήρι του). Εκείνο

πού συνήθως δημιουργεί τα σκάνδαλα και τις συμφορές αυτές είναι ο εσωτερικός δισταγμός της καρδιάς και η έλλειψις εμπιστοσύνης προς τον τόπο όπου ευρίσκεται.

90. Εκείνοι πού αλλάζουν εύκολα Μοναστήρι είναι τελείως απρόκοφτοι. Διότι τίποτε δεν συντελεί τόσο στην ακαρπία, όσο η έλλειψις υπομονής.

91. Εάν ευρέθηκες σε ένα άγνωστο ιατρείο και ιατρό, ας συμπεριφέρεσαι σαν περαστικός και ας πλουτήσης αθόρυβα την πείρα σου με όλα όσα θα παρατηρήσης εκεί. Και όταν βλέπης ότι θεραπεύονται εκεί οι ασθένειές σου και μάλιστα ο όγκος της υπερηφανείας σου - το πιο σπουδαίο και περιζήτητο - τότε αποφάσισε να παραμείνης. Τότε πούλησε τον εαυτό σου με τον χρυσό της ταπεινώσεως, το συμβόλαιο της υπακοής, τα γράμματα της διακονίας (υπηρεσίας) και με μάρτυρες τους αγγέλους.

92. Σχίσε τελείως εμπρός σ'αυτούς το χαρτί του ιδικού σου θελήματος. Αν γυρίζης ακόμη από το ένα Μοναστήρι στο άλλο, αθετείς το συμβόλαιο και το τίμημα με το οποίο σε εξηγόρασε ο Χριστός.

93. Ο τόπος της ασκήσεώς σου ας είναι για σένα μνήμα πρίν από το μνήμα. Να σκέπτεσαι ότι κανείς δεν βγαίνει από το μνήμα πρίν από την κοινή ανάστασι. Μερικοί οι οποίοι βγήκαν, θυμήσου ότι απέθαναν. Ας ικετεύσωμε τον Κύριον να μη το πάθωμε κι εμείς.

94. Οι πιο οκνηροί μοναχοί, όταν αντιληφθούν βαρειά την εντολή της εργασίας, κοιτάζουν να προτιμήσουν την προσευχή. Όταν όμως την αντιληφθούν ξεκούραστη, αποφεύγουν την προσευχή σαν να είναι φωτιά.

95. Συμβαίνει να εγκαταλείψη ένας μοναχός την εργασία του, για να ξεκουράση κάποιον αδελφό, ο οποίος του το ζήτησε. Συμβαίνει όμως αυτό και από οκνηρία. Άλλες φορές πάλι, δεν την εγκαταλείπει από κenoδοξία, και άλλες από προθυμία.

96. Εάν εβιάσθηκες και συνωμολόγησες να εγκαταβιώσης (σε μία Μονή), και βλέπεις έν τω μεταξύ ότι δεν προοδεύεις σ' αυτήν πνευματικά, μη διστάζης να την αποχωρισθής. Πλήν όμως γνώριζε ότι ο εκλεκτός μοναχός παντού είναι εκλεκτός και ο απρόκοφτος παντού είναι

απρόκοφτος.

97. Τα υβριστικά λόγια προξενούν στους κοσμικούς πολλούς χωρισμούς και διασπάσεις. Ομοίως και στα Κοινόβια οι γαστριμαργίες δημιουργούν όλες τις πτώσεις και τις αθετήσεις των υποσχέσεων.

98. Εάν κυριαρχήσης επάνω στην δέσποινα, (στην κοιλία), τότε ο οποιοσδήποτε ασκητικός τρόπος σε οδηγεί στην απάθεια. Εάν όμως κυριαρχή αυτή επάνω σου, τότε παντού κινδυνεύεις, εκτός από το μνήμα (όπου θα σε θάψουν).

99. «Ο Κύριος δίδει σοφία στους τυφλούς» (Ψαλμ. ρμε΄ 8). Δηλαδή τους οφθαλμούς των υποτακτικών τους φωτίζει, ώστε να βλέπουν τις αρετές του διδασκάλου, και τους σκοτίζει, ώστε να μη βλέπουν τα ελαττώματά του. Ενώ ο μισόκαλος διάβολος κάνει το αντίθετο.

100. Ας έχωμε, αγαπητοί, ως υπόδειγμα τελείας υποταγής τον υδράργυρο, ο οποίος και όταν κυλιέται κάτω απ' όλα, μένει εντελώς άθικτος από ακαθαρσίες. Οι επιμελείς μοναχοί ας προσέχουν ιδιαίτερα τον εαυτό τους, μήπως κατακρίνοντας

τους αμελείς, καταδικασθούν περισσότερο από αυτούς. Εάν ο Λώτ ανεδείχθη δίκαιος, νομίζω πώς οφείλεται στο ότι, ενώ ζούσε ανάμεσα σε τόσο αμαρτωλούς, δεν φάνηκε ποτέ να τους κατακρίνη.

101. Πάντοτε βέβαια, περισσότερο όμως κατά την ώρα της ψαλμωδίας, ας διατηρήσωμε ησυχία και αταραξία. Διότι οι δαίμονες προσπαθούν με τις ταραχές να χαλούν την προσευχή.

102. «Διακονητής» σημαίνει, να ευρίσκεσαι σωματικά εμπρός σε ανθρώπους και με τον νου σου να κτυπάς την πύλη του ουρανού διά της προσευχής.

103. Οι ύβρεις και οι εξουδενώσεις και τα παρόμοια είναι για την ψυχή του υποτακτικού σαν την πικρή αψιθιά. Ενώ οι έπαινοι, οι τιμές και τα εγκώμια ομοιάζουν με το μέλι, και προξενούν στους ηδυπαθείς υπερβολική γλυκύτητα. Ας εξετάσωμε όμως την φύσι και την ενέργεια του καθενός. Τα πρώτα καθαρίζουν όλη την εσωτερική λάσπη, ενώ τα δεύτερα αυξάνουν την χολή των παθών.

104. Ας είμεθα αμέριμνοι και άς έχωμε

εμπιστοσύνη σε εκείνους οι οποίοι ανέλαβαν έν Κυρίω την φροντίδα των ψυχών μας, έστω και αν μερικά προστάγματά τους φαίνονται επιζήμια στην ψυχή μας. Τότε, τότε ακριβώς δοκιμάζεται η πίστις μας προς αυτούς μέσα στο χωνευτήριο της ταπεινώσεως. Το γνώρισμα της τελείας εμπιστοσύνης είναι αυτό: Ενώ βλέπουμε πράγματα αντίθετα από ό,τι περιμένουμε, υποτασσόμεθα αδίστακτα σε εκείνους πού μας προστάζουν.

105. Από την υπακοή γεννάται η ταπείνωσης, όπως άλλωστε το είπαμε προηγουμένως. Από την ταπείνωση γεννάται η διάκρισις. Περί αυτού ομιλεί πολύ έξοχα και βαθυστόχαστα και ο μέγας Κασσιανός στον λόγο του «περί διακρίσεως» [4]. Από την διάκρισι γεννάται η διόρασις και από αυτήν η πρόορασις.

Ποιος άραγε δεν θα θελήσει να τρέξει στον ωραίο αυτό δρόμο της υπακοής, βλέποντας ετοιμασμένα εμπρός του τόσο σπουδαία αγαθά! Για την μεγάλη αυτή αρετή έλεγε και ο εκλεκτός εκείνος ψαλμωδός: «Ετοίμασες, ώ Θεέ, από καλωσύνη την παρουσία σου μέσα στην καρδιά του πτωχού υποτακτικού» (πρβλ. Ψαλμ. ξζ' 11).

106. Μη λησμονήσης ποτέ στη ζωή σου τον μεγάλο εκείνο αθλητή, που δεκαοκτώ ολόκληρα έτη δεν άκουσε μία φορά με τα εξωτερικά του αυτιά από τον Γέροντά του την ευχή «σ ω θ ε ί η ς» (είθε να σωθής). Με τα εσωτερικά του όμως αυτιά άκουε καθημερινά από τον Κύριον όχι το «σωθείης» που είναι ευχή αβεβαία, αλλά το «ε σω θ η ς» πού είναι κάτι το οριστικό και βέβαιο [5].

107. Απατούν τον εαυτό τους μερικοί υποτακτικοί, οι οποίοι βλέποντας τον Γέροντα πειθήνιο και συγκαταβατικό, ζητούν εντολές σύμφωνες με τα θελήματά τους. Όταν όμως το επιτυγχάνουν αυτό, ας γνωρίζουν ότι έχασαν τελείως τον στέφανο της μαρτυρικής ομολογίας. Διότι υπακοή σημαίνει αποξένωσις από την υποκρισία και από κάθε προσωπική επιθυμία.

108. Συμβαίνει να δεχθή ένας υποτακτικός κάποια εντολή από τον Γέροντα. Αντιλαμβάνεται όμως ότι ο Γέροντας δεν είναι ευχαριστημένος με αυτό που επρόσταξε, και γι' αυτό δεν την εκτελεί. Ένας άλλος όμως υποτακτικός πού και αυτός το αντιλαμβάνεται, υπακούει και την εκτελεί αδιακρίτως. Εδώ αξίζει να εξετάσουμε ποιος από τους δύο ενήργησε περισσότερο θεάρεστα [6].

109. Είναι πράγμα αδύνατον το να πολεμήση ο διάβολος (όσους πράττουν) το θέλημά του. Ας σε πείσουν σ' αυτό οι αμελείς μοναχοί, οι οποίοι μπορούν και παραμένουν στο ησυχαστήριό τους ή το Κοινόβιό τους (χωρίς να πολεμούνται καθόλου από λογισμούς φυγής).

110. Το ότι πολεμούμεθα να αναχωρήσωμε από τον τόπο της ασκήσεώς μας, αποδεικνύει ότι εκεί ευαρεστούμε τον Θεόν, εφ' όσον το να μας πολεμή ο εχθρός σημαίνει βέβαια ότι και εμείς τον πολεμούμε.

111. Δεν θα τα αποκρύψω κατά τρόπον άδικο ούτε θα τα κρατήσω για τον εαυτό μου κατά τρόπον απάνθρωπο. Δεν θα αποσιωπήσω αυτά που δεν επιτρέπεται να αποσιωπηθούν. Εκείνος ο φίλος μου, ο μέγας Ιωάννης ο Σαββαΐτης μου διηγήθηκε πολλά αξιάκουστα πράγματα. Πόσο δε ήταν ο άνδρας αυτός απαθής και ειλικρινής και ακέραιος στα λόγια και στα έργα, το γνωρίζεις και σύ, όσιε πάτερ, από ιδική σου πείρα. Αυτός λοιπόν μου διηγήθηκε τα επόμενα:

«Στο Μοναστήρι μου, στην Ασία -από εκεί προερχόταν ο ενάρετος αυτός- ευρισκόταν ένα

ηλικιωμένος μοναχός πολύ αμελής και ακόλαστος. Αυτό το λέγω όχι για να τον κρίνω, αλλά για να παρουσιάσω την αλήθεια. Αυτός λοιπόν -δεν γνωρίζω πώς- απέκτησε έναν νεαρό υποτακτικό, ονόματι Ακάκιο, με απλότητα ψυχής, αλλά και σύνεσι λογισμού. Τα όσα δε υπέφερε από τον Γέροντα αυτόν θα φανούν στους πολλούς απίστευτα. Όχι μόνο με ύβρεις και ατιμίες αλλά και με κτυπήματα δυνατά τον εβασάνιζε κάθε ημέρα. Η υπομονή πού έδειχνε ο Ακάκιος φαινόταν ανόητη, αλλά δεν ήταν. Είχε την θέσι της.

» Βλέποντας τον εγώ να ταλαιπωρήται τόσο πολύ καθημερινά σαν αγορασμένος δούλος, τον ερωτούσα πολλές φορές όταν τον συναντούσα: «Πώς είσαι, αδελφέ Ακάκιε; Πώς πέρασες σήμερα;» Και αμέσως μου έδειχνε άλλοτε το μάτι του μελανιασμένο, άλλοτε πρησμένο τον τράχηλο και άλλοτε κτυπημένο το κεφάλι του. Εγώ γνωρίζοντας ότι είναι εργάτης της αρετής, του έλεγα: «Καλά πηγαίνομε! Καλά! Κάνε υπομονή και θα ωφεληθής».

» Αφού πέρασε εννέα έτη στην υπακοή του σκληρού Γέροντα, εξεδήμησε προς Κύριον. Πέντε

ημέρες μετά από την ταφή του στο κοιμητήριο των πατέρων, ο Γέροντας του Ακακίου επήγε σ' ένα μεγάλο Γέροντα, εκεί πλησίον, και του λέγει: «Πάτερ, ο αδελφός Ακάκιος απέθανε»! Εκείνος μόλις το άκουσε, του αποκρίνεται: «Πίστεψέ με, Γέροντα! Δεν το πιστεύω». Αυτός τότε του λέγει: «Έλα να ιδής»! Σηκώνεται τότε γρήγορα και μαζί με τον Γέροντα του «μακαρίου πύκτου», φθάνει στο κοιμητήριο και φωνάζει στον νεκρό σαν σε ζωντανό -και πράγματι, αν και νεκρός ζούσε- και του λέγει: «Αδελφέ Ακάκιε, απέθανες»; Εκείνος δε ο καλός υποτακτικός, δείχνοντας υπακοή και μετά θάνατον, αποκρίθηκε στον μεγάλο Γέροντα: «Πώς είναι δυνατόν, πάτερ, να πεθάνη ο άνθρωπος που είναι εργάτης της υπακοής»;

» Τότε ο Γέροντας που εθεωρείτο πνευματικός πατήρ του, κυριεύθηκε από φόβο και έπεσε κατά πρόσωπον στη γη γεμάτος δάκρυα. Έν συνεχεία εξήτησε από τον Ηγούμενο της Λαύρας ένα κελλί κοντά στο μνήμα και έζησε με καθαρότητα την υπόλοιπη ζωή του, ομολογώντας συνεχώς στους πατέρες ότι διέπραξε φόνο».

Εμένα μου φαίνεται, πάτερ Ιωάννη, ότι εκείνος

που ωμίλησε στον νεκρό ήταν ο ίδιος ο μέγας Ιωάννης. Η μακαρία αυτή ψυχή και ένα άλλο περιστατικό μου διηγήθηκε σαν να επρόκειτο για κάποιον άλλο. Ήταν όμως αυτός ο ίδιος, όπως κατώρθωσα να το εξακριβώσω αργότερα.

112. Μου διηγήθηκε ότι στο ίδιο αυτό Μοναστήρι της Ασίας έγινε κάποιος υποτακτικός σ'έναν μοναχό πράο, επιεική και ήσυχο. Επειδή λοιπόν έβλεπε ότι ο Γέροντάς του τον ετιμούσε και τον ανέπαυε, επήρε μία καλή απόφαση -για τους πολλούς όμως επικίνδυνη- και παρεκάλεσε τον Γέροντα να τον απολύση. Είχε άλλωστε και άλλον υποτακτικό και το πράγμα δεν ήταν κάτι το πολύ θλιβερό.

Αναχωρεί λοιπόν και με συστατική επιστολή του Γέροντός του γίνεται δεκτός σε ένα από τα Κοινόβια του Πόντου. Την πρώτη νύκτα της εισόδου του στο Κοινόβιο βλέπει στον ύπνο του ότι λογοδοτούσε σε κάποιους. Μετά το τέλος της τόσο φοβερής αυτής λογοδοσίας, είδε ότι του έμενε ένα υπόλοιπον χρέους πού ήταν εκατό λίτρες χρυσού. Ξυπνώντας ερμήνευσε το όραμα και είπε: «Ταπεινέ Αντίοχε -έτσι ωνομαζόταν- έχομε πράγματι πολύ χρέος ακόμη»!

» Συνεπλήρωσα -διηγείται ο Αντίοχος- τρία έτη σ' αυτό το Κοινόβιο, κάνοντας αδιάκριτο υπακοή και δεχόμενος από όλους θλίψεις και περιφρονήσεις σαν ξένος - άλλος ξένος μοναχός εκτός από εμένα δεν υπήρχε εκεί. Τότε λοιπόν βλέπω πάλι στον ύπνο μου κάποιον, ο οποίο μου έδωσε απόδειξι ότι εξώφλησα δέκα λίτρες από το χρέος μου. Όταν ξύπνησα, κατάλαβα την σημασία του οράματος, και είπα: «Μόνο δέκα; Και πότε άραγε θα κατορθώσω να εξοφλήσω όλο το χρέος μου»; Και τότε είπα στον εαυτό μου: «Ταπεινέ Αντίοχε, χρειάζεσαι ακόμη περισσότερο κόπο και ατιμία»! Και άρχισα από τότε να υποκρίνωμαι τον τρελλό, χωρίς όμως να αμελώ καθόλου το διακόνημά μου. Οπότε και οι σκληροί εκείνοι πατέρες, επειδή με έβλεπαν σ' αυτήν την κατάστασι και προθυμία, μου επέβαλλαν όλα τα βαρύτερα έργα της Μονής.

» Αφού λοιπόν επέμενα σ' ένα τέτοιον αγώνα δέκα τρία έτη, είδα και πάλι στον ύπνο μου εκείνους πού είχαν έλθει στην αρχή, να μου υπογράφουν την τελειωτική εξόφλησι του χρέους μου. Και από τότε όταν οι πατέρες της Μονής αυτής με στεναχωρούσαν σε κάτι, το υπέφερα με

γενναιότητα ενθυμούμενος το χρέος μου».

Αυτά, πάτερ Ιωάννη, μου διηγήθηκε ο πάνσοφος Ιωάννης (ο Σαββαΐτης), σαν να συνέβησαν σε κάποιον άλλο. Γι' αυτό και άλλαξε το όνομά του σε Αντίοχο. Αυτός ήταν πού έσχισε πραγματικά το χειρόγραφο του χρέους του με την γενναία υπομονή του.

113. Ας ακούσωμε τώρα καί πόσο διακριτικός έγινε ο Όσιος από την τελεία υπακοή του: Όταν έμενε στην Μονή του Αγίου Σάββα, προσήλθον τρεις νεαροί μοναχοί, που ήθελαν να γίνουν υποτακτικοί του. Αμέσως τους δέχθηκε με χαρά και τους προσέφερε φιλοξενία, για να τους αναπαύση από τον κόπο της οδοιπορίας. Αφού πέρασαν τρεις ημέρες, τους λέγει ο Γέροντας:

» Εγώ, αδελφοί μου, είμαι έκ φύσεως άνθρωπος πόρνος και δεν μπορώ να δεχθώ κανένα από σας»! Εκείνοι όμως δεν εσκανδαλίσθηκαν, διότι εγνώριζαν πόσο καλλιεργούσε ο Γέροντας την αρετή. Επειδή λοιπόν, αν και πολύ τον παρεκάλεσαν, δεν κατώρθωσαν διόλου να τον πείσουν, πέφτουν στα πόδια του και τον ικετεύουν, να τους ορίση έστω, πώς και πού

πρέπει να μονάσουν.

Υπεχώρησε τότε ο Γέροντας επειδή κατάλαβε, πώς ό,τι θα τους ειπή θα το δεχθούν με ταπείνωσι και υπακοή, και λέγει στον πρώτο:

«Εσένα τέκνο μου, ο Κύριος σε θέλει να μονάσης σε τόπο ησυχαστικό, με υποταγή σε πνευματικό πατέρα».

Έπειτα λέγει στον δεύτερο:

«Πήγαινε, πούλησε τα θελήματά σου και παράδωσέ τα στον Θεόν. Σήκωσε στους ώμους τον σταυρό σου, ζήσε με υπομονή σε κοινοβιακή αδελφότητα, και οπωσδήποτε θα βρής θησαυρό στους ουρανούς».

Τέλος λέγει και στον τρίτο:

«Ας έχης συνεχώς αχώριστο μαζί με την αναπνοή σου το ρητό που λέγει: «Ο υπομείνας εις τέλος ούτος σωθήσεται» (Ματθ. ι' 22). Και πήγαινε να βρής για Γέροντά σου, εί δυνατόν, τον πιο ελεγκτικό και απότομο άνθρωπο. Κάνε σ' αυτόν υπομονή και πίνε καθημερινά τις περιφρονήσεις και τις ύβρεις σαν μέλι και γάλα».

Τότε ο αδελφός ερώτησε τον μέγα Ιωάννη: «Εάν

όμως, πάτερ, ζή με αμέλεια; Τι να κάνω σ' αυτήν την περίπτωση»; Και ο Γέροντας του απήντησε: «Και εάν ακόμη τον ιδής να πορνεύη, και τότε μη φύγης, αλλά λέγε μέσα σου: «Εταίρε, έφ'ώ πάρει»; (Ματθ. κς' 50) -δηλαδή, «φίλε μου, γιατί ήλθες εδώ; για να εξετάζης τις αμαρτίες των άλλων»; Κάνοντας έτσι θα ιδής να σβύνη μέσα σου η υπερηφάνεια και να μαραίνεται η σαρκική πύρρωσις.

114. Όλοι όσοι ποθούμε τον φόβο του Κυρίου, ας αγωνισθούμε με όλη μας την δύναμι (εναντίον των παθών μας), για να μην αποκτήσωμε μέσα στο γυμναστήριο της αρετής πονηρία και κακία και σκληρότητα και πανουργία και κακεντρέχεια και οργή. Συμβαίνει αυτό! Δεν είναι κάτι το παράδοξο! Διότι όσο είναι ο άνθρωπος απλούς πολίτης ή απλούς ναύτης ή γεωργός, δεν τον πολεμούν και τόσο οι εχθροί του βασιλέως. Μόλις ιδούν όμως ότι έλαβε το χρίσμα και την ασπίδα και την μάχαιρα και το ξίφος και το τόξο, και φόρεσε την στρατιωτική στολή, τότε τρίζουν τα δόντια τους εναντίον του και με κάθε τρόπο προσπαθούν να τον φονεύσουν. Γι' αυτό ας μη κοιμηθούμε.

115. Είδα μικρά παιδιά αθώα και εκλεκτά πού επήγαν στο σχολείο για σοφία και μόρφωσι και ωφέλεια, και δυστυχώς σε τίποτε δεν επρόκοψαν, παρά μόνο στην σκληρότητα και πονηρία και κακία εξ αιτίας της συναναστροφής με τους άλλους μαθητάς! Όποιος έχει νού, ας εννοήση τι θέλω να ειπώ.

Είναι αδύνατον αυτοί πού επιδίδονται ολόψυχα στην εκμάθησι μιας τέχνης, να μη προοδεύουν ημέρα με την ημέρα. Άλλοι αντιλαμβάνονται την πρόοδό τους. Σε άλλους όμως προς ωφέλειάν τους δεν επιτρέπει ο Θεός να την γνωρίζουν.

116. Ο καλός έμπορος μετρά κάθε βράδυ το κέρδος ή την ζημία της ημέρας. Και δεν μπορεί να έχει ακριβή γνώσι του πράγματος, εάν δεν κρατά κάθε τόσο σημειώσεις. Η εξέτασις της κάθε ώρας παρουσιάζει έτοιμο τον λογαριασμό της ημέρας.

117. Ο ανόητος μοναχός δαγκώνεται, όταν τον περιφρονούν ή τον επιπλήττουν, και προσπαθεί να φέρη αντίρρησι και να δικαιολογηθή ή αντίθετα βάζει γρήγορα μετάνοια σ' αυτόν πού τον επιπλήττει, όχι από ταπείνωσι, αλλά διότι θέλει να

σταματήσουν οι ονειδισμοί.

Γι' αυτό, όταν σε περιγελούν να σιωπάς και να δέχεσαι με ευχαρίστησι τους καυστήρες αυτούς που προξενούν στην ψυχή ολόλαμπρη αγνότητα. Δείξε την μετάνοιά σου στον ιατρό, όταν σταματήσει να σε ελέγχει, διότι κατά την διάρκεια του θυμού του ίσως να μη δέχεται την μετάνοιά σου.

118. Οι κοινοβιάτες προς όλα βέβαια τα πάθη, αλλά περισσότερο προς τα εξής δύο πρέπει συνεχώς να αγωνιζόμαστε: την κοιλιοδουλεία και τον θυμό. Διότι μέσα στο πλήθος αφθονούν οι αφορμές των παθών αυτών.

Όσους ασκούν την υπακοή, ο διάβολος τους παρακινεί να επιθυμούν αρετές που δεν ταιριάζουν σ' αυτούς, (αλλά στους ησυχαστάς). Και τους ησυχαστάς πάλι τους παρακινεί σε όσα δεν ταιριάζουν σ' αυτούς, (αλλά στους κοινοβιάτες).

119. Στους απρόκοφτους υποτακτικούς, εάν ανοίξης τον νου τους, θα βρής σκέψεις πλανεμένες.

Θα βρής δηλαδή να επιθυμούν την ησυχαστική

ζωή, την πιο αυστηρή νηστεία, την αρέμβαστη προσευχή, την τελεία ακενοδοξία, την διαρκή μνήμη του θανάτου, την συνεχή κατάνυξι, την απόλυτη αοργησία, την βαθειά σιωπή, την πιο υψηλή αγνότητα. Όλα αυτά πού επιθυμούσαν οικονόμησε ο Θεός να μη τα γευθούν στην αρχή της κοινοβιακής τους ζωής. Και αυτοί απατήθηκαν και μετεπήδησαν (στην ησυχαστική ζωή), για να τα αναζητήσουν ματαίως εκεί. Τους παρεκίνησε ο εχθρός να τα αναζητήσουν πρίν από την ώρα τους, για να μην υπομείνουν και τα κατορθώσουν στην ώρα τους.

120. Στους ησυχαστάς ο απατεών διάβολος μακαρίζει τις αρετές των κοινοβιατών: την φιλοξενία δηλαδή, την εξυπηρετικότητα, την αδελφοσύνη και την συμβίωσι και την περιποίησι των αρρώστων. Και τούτο για να επιτύχη ο πλάνος να τους οδηγήση -όπως και τους προηγούμενους- στην ανυπομονησία (και στην αποτυχία).

121. Είναι πράγματι σπάνιοι εκείνοι πού ασκούν όπως πρέπει την ησυχαστική ζωή. Αυτοί είναι όσοι απέκτησαν την παρηγορία της θείας χάριτος, η οποία τους ξεκουράζει στους κόπους

και τους βοηθεί στους πολέμους.

122. Ανάλογα με τα πάθη πού υπάρχουν μέσα μας, πρέπει να κοιτάζουμε και να εκλέξουμε τους Γέροντες, όπου θα υποταγούμε.

Δηλαδή: Αν είσαι επιρρεπής στην λαγνεία, διάλεξε ως γυμναστή σου έναν ασκητικό και αυστηρότατο στην νηστεία Γέροντα. Μη διαλέξεις κανέναν σπουδαίο και θαυματουργό, ο οποίος όμως φιλοξενεί πρόθυμα και στρώνει τραπέζι στον καθένα. Εάν πάλι είσαι υψαύχην (υπερήφανος), διάλεξε Γέροντα απότομο και ανυποχώρητο, και όχι κανέναν πράο και φιλεύσπλαχνο.

123. Ας μη ζητούμε Γέροντες προγνωστικούς και προορατικούς, αλλά πρό πάντων και οπωσδήποτε ταπεινούς και κατάλληλους για την θεραπεία των ασθενειών μας – πράγματα πού θα φαίνονται και από τον τρόπο της ζωής τους και από τον τόπο και την κατάστασι της ασκήσεώς τους.

124. Ας έχης σαν καλό παράδειγμα υπακοής τον δίκαιο και ενάρετο Αββάκυρο πού αναφέραμε προηγουμένως, και ας σκέπτεσαι πάντοτε, όπως

εκείνος, ότι σε δοκιμάζει ο Γέροντας, (όταν σε αντιμετωπίζει σκληρά ή περιφρονητικά), και έτσι ποτέ δεν θα αστοχήσης.

125. Όταν, ενώ ο πατήρ σε επιπλήττει ακατάπαυστα, εσύ αποκτάς περισσότερη εμπιστοσύνη και αγάπη απέναντί του, γνώριζε ότι το Άγιον Πνεύμα κατώκησε αόρατα στην ψυχή σου και η δύναμις του Υψίστου σε επεσκίασε. Πλήν όμως εσύ να μη καυχάσαι ούτε να χαίρεσαι, διότι υπομένεις με γενναιότητα τις ύβρεις και τις ατιμίες, αλλά μάλλον να θρηνής, και να σκέπτεσαι ότι οπωσδήποτε κάτι άσχημο διέπραξες και τον έκανες να ταραχθή και να κινηθή εναντίον σου.

126. Μη παραξενευθείς για ό,τι πρόκειται να ειπώ. Έχω σ' αυτό συνήγορο τον ίδιο τον Μωϋσή. Είναι προτιμότερο να αμαρτήσωμε στον Θεόν, παρά στον Γέροντά μας. Διότι εάν παροργίσωμε τον Θεόν, έχει την δύναμι ο διδάσκαλός μας να μας συμφιλιώση με αυτόν. Εάν όμως εξοργίσωμε τον διδάσκαλό μας, δεν έχουμε πλέον κανένα για να μεσιτεύση σ' αυτόν προς χάριν μας. Εγώ έχω και την γνώμη ότι και τα δύο (και ο παροργισμός του Θεού και ο παροργισμός του Γέροντος) έχουν την ίδια βαρύτητα, (αφού ο Γέροντας είναι

αντιπρόσωπος του Θεού).

127. Ας εξετάσωμε και ας δείξωμε διάκρισι και προσοχή στο εξής σημείο: Σε ποιες περιπτώσεις, ενώ μας κατηγορεί ο Ποιμήν πρέπει να υπομένωμε ευχάριστα και σιωπηλά, και σε ποιες περιπτώσεις πρέπει να του δίδωμε εξηγήσεις. Η γνώμη μου είναι: Σε όσα προξενούν στον εαυτό μας ατιμία, να σιωπούμε, διότι η ώρα αυτή είναι ώρα πνευματικού κέρδους. Όταν όμως οι κατηγορίες αναφέρονται και σε άλλο πρόσωπο, να απολογούμεθα για να μη σαλευθή ο δεσμός της αγάπης και της ειρήνης.

128. Όσοι απεχώρησαν από την υπακοή, αυτοί θα σου παραστήσουν καλύτερα την ωφέλειά της. Διότι τότε κατάλαβαν σε ποιο ουρανό εζούσαν.

129. Εκείνος που τρέχει να φθάση την απάθεια και τον Θεόν, κάθε ημέρα πού δεν συνέβη να τον κακολογήσουν, σκέπτεται ότι ζημιώθηκε πολύ.

130. Όπως τα δένδρα πού σείονται από τους ανέμους ρίχνουν βαθειές ρίζες, έτσι και όσοι ζούν σε υπακοή αποκτούν δυνατές και ακλόνητες ψυχές.

131. Εκείνος πού ζούσε ησυχαστική ζωή και

αντελήφθηκε την αδυναμία του, και έν συνεχεία επήγε και πουλήθηκε στην υπακοή, ήταν άνθρωπος τυφλός πού χωρίς κόπο βρήκε το φώς του και αντίκρυσε τον Χριστόν.

132. Μείνατε σταθεροί, μείνατε σταθεροί, και πάλι σας λέγω, μείνατε σταθεροί στον δρόμο πού τρέχετε, αδελφοί μου αθληταί. Και ας ηχούν στα αυτιά σας τα λόγια εκείνου του σοφού πού τονίζουν για σας: «Ο Κύριος τους εδοκίμασε σαν χρυσάφι στο χωνευτήριο, ή καλύτερα στο Κοινόβιο, και σαν ολοκαύτωμα θυσίας τους δέχθηκε στους κόλπους του» (πρβλ. Σοφ. Σολομ. γ' 6).

Βαθμίσ ισάριθμη με τους Ευαγγελιστάς. Σύ, αθλητά, πού έφθασες σ' αυτήν, μείνε σταθερός και τρέχε χωρίς φόβο.

από το βιβλίο "Κλίμαξ"

Ι.Μ.Παρακλήτου

[1] Παλαιός σχολιαστής σημειώνει: «Άρνησι της ψυχής εννοεί το να εγκαταλείψη κανείς τα φυσικά του θελήματα, κατά τον λόγο του Κυρίου, «εί τις θέλει οπίσω μου ελθείν, απαρνησάσθω εαυτόν» κλπ. Διότι αν αφήση τα αμαρτωλά και παρά φύσιν

θελήματά του, δε αφήνει τίποτε για τον Θεόν, εφ'όσον αυτά δεν ήταν ιδικά του. Αφίνοντας όμως τα φυσικά, απαρνήθηκε πράγματι τον εαυτό του».

[2] Πρόκειται για την Μονή των μετανοούντων, την γνωστή ως «Φυλακή». Περί αυτού ομιλεί και στο Δ' 33 και περισσότερο εκτενώς στο Ε' 5.

[3] Ο ένας δόλος αφορά την πτώσι στην οίησι και ο άλλος στην σύγχυσι και στην συνεχή αμφιταλάντευσι του ησυχαστού, εάν το επιτελούμενο είναι σύμφωνο με το θέλημα του Θεού ή όχι.

[4] Ο πλήρης τίτλος του λόγου είναι: «Διάλεξις Δευτέρα μετά του αββά Μωϋσέως, περί διακρίσεως». Έχει περιληφθή σχεδόν ολόκληρος σε ελληνική μετάφρασι στην Φιλοκαλία (Α', 81-93, έκδ. Αστέρος). Το χωρίο στο οποίο αναφέρεται η Κλίμαξ έχει ως εξής: «Τότε ο αββάς Μωϋσής είπε, αληθής διάκρισις ού προσγίνεται, εί μη έξ αληθινής ταπεινώσεως» (σελ. 89).

[5] Ο επαινούμενος μοναχός είναι ο Ιωάννης ο Θηβαίος, υποτακτικός του αββά Αμμώη. Το έν λόγω διήγημα μνημονεύεται και στο «Γεροντικό»

(έκδ. Π. Πάσχου, σελ. 56-57).

[6] Και ο ένας και ο άλλος είναι άξιοι επαίνου.
Αξιόλογη είναι και η επόμενη γνώμη: Εάν
πρόκειται για αρχάριο υποτακτικό, είναι πιο
συμφέρον να τηρήση κατά γράμμα την εντολή.
Εάν για προχωρημένο και δοκιμασμένο, είναι
καλύτερο να ανταποκριθή στην εσωτερική
επιθυμία του Γέροντος.